

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN ALGILARI : GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

SERVET BOZKURT

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN

İSTANBUL- 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN ALGILARI : GAZİANTEP ÖRNEĞİ

SERVET BOZKURT

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN

İSTANBUL- 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet

Program : Sosyal Hizmet

Öğrenci No : 164205037

Öğrenci Adı Soyadı : Servet Bozkurt

"Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları : Gaziantep Örneği" isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 13.09.2018 10:00 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin TAYLAN
(Sakarya Üniversitesi)

İmza

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Türkiye’de giderek artan ve halen belirsizliğini koruyan mültecilerin durumları sosyal alanda bir çok sorun ortaya çıkarmaktadır. Mülteciler konusunda yaşanan en önemli sorunlardan bir tanesi de eğitim çağında bulunan mülteci çocuklardır. Mülteci çocukların en temel haklarından olan eğitim haklarının sağlanması yaşanabilir bir gelecek için önemlidir.

Bu araştırmanın amacı Gaziantep’de bulunan Suriyeli çocukların eğitimine ilişkin öğretmen algılarının incelenmesidir.

Bu araştırma için öncelikle toplam 43 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Formlar doldurulmadan önce gerekli olan izinler alınmış ve formlar 104 öğretmene dağıtılarak doldurulmuştur. Araştırmada, kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Gaziantep ilinde bulunan rastgele seçilmiş okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Verilerin analizi aşamasında Spss v.22 paket program kullanılarak betimsel istatistikler verilmiş, karşılaştırmalar için Oneway ANOVA ve T-test analizleri kullanılarak sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre mülteci öğrencilerin eğitimleri ile ilgili öğretmenlerin yaşadığı sorunların başında dil sorunu ve uyum sorunu gelmektedir. Bunun dışında fiziki olarak daha uygun olan okullarda öğretmenlerin mülteciler yönelik tutumları daha kuvvetlidir. Bir diğer bulgu, özel eğitim alan öğretmenlerin mültecilere yönelik tutumlarının daha kuvvetli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler : mülteci, mülteci eğitimi, öğretmenler, algı

ABSTRACT

Status of refugees in Turkey remains uncertain and still raises a lot of problems in the social sense. One of the most critical problems is the refugee children in the age of education. Providing education rights for refugee children is vital for their future.

The aim of this research is to examine the perceptions of teachers regarding the education of the Syrian children in Gaziantep.

A questionnaire consisting of 43 items was prepared for this research. Before the forms were filled, the required permissions were taken, and the forms were filled by 104 teachers. This study is a cross-sectional study, and the sample of the study was selected based on convenience sampling.

The sample of the research consists of randomly selected teachers working in primary and secondary schools in Gaziantep.

Descriptive statistics were run using the Spss v.22 package program and results were obtained using Oneway ANOVA and T-test analyzes for comparison.

Results showed that language and the adaptation problems were the main problems faced by the teachers about the education of the refugee students. Attitudes of teachers in physically more appropriate schools towards refugees were stronger as well as the attitudes of teachers of special education.

Keywords : refugee, refugee education, teachers, perception

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleşmesi için bana yüksek lisans fırsatını sağlayan ve her daim yanımda olan başta aileme, çalışma sürecinde her konuda bana katkı sağlayan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar Özkan'a, araştırma verilerinin toplanılması için katkı sağlayan katılımcı öğretmenlere ve bu çalışma için emeği geçen arkadaşlarım, çevrem olmak üzere herkese çok teşekkür ederim.

BEYAN FORMU

Yüksek Lisans tezi olarak Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları : Gaziantep Örneği başlıklı bu çalışma tamamen tarafımda yapılmıştır. Çalışma süreci boyunca olması gereken etik kurallara uyduğumu, elde edilen tüm bulgu ve verileri kaynakça kısmında gösterdiğimi beyan ederim.

18.09.2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
BEYAN FORMU	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	3
2.1 Tanımlar.....	3
2.1.1 Göçmen.....	3
2.1.2 Mülteci	3
2.1.3 Yabancı Misafir Kişiler	4
2.1.4 Uluslararası Korumaya Muhtaç Olan Kişiler	4
2.1.5 Sığınmacı	5
2.1.6 Geçici Koruma Düzenlemesi	5
2.2 Suriyeden Gelen Göç Hareketine Türkiye'nin Tepkisi	6
2.3 Göç Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri	8
2.4 Suriye İç Savaşının Değerlendirilmesi ve Mülteci Krizi	10
2.5 Suriyeli Sığınmacılara Ve Çocuklara Yönelik Veriler	10
2.6 Çocuk Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	16
2.7 Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Sorunları.....	17
2.8 Türkiye'deki Okul Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları	18
2.9 Öğretmenlerin Göç Süreciyle Gelen Suriyeli Çocuklarla Yaşadığı Sorunlar.....	22
2.10 Suriyeden Göç Sonrası Gaziantep'in Durumu.....	23
2.11 Temel Eğitim Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişimindeki Temel Sorunlar	24
2.11.1 Psikolojik Sorunlar	25
2.11.2 Ekonomik Sorunlar	26
2.11.3 Çocuk İşçiliği Sorunu	26

2.11.4 Eğitime Katılım ve Veri Sorunu	27
2.11.5 Dil Sorunu.....	27
2.11.6 Okulların Fiziksel Sorunları.....	28
2.11.7 Öğretmen Sorunları.....	29
2.11.8 Müfredat Sorunu	29
2.11.9 Kültürel Sorunlar	29
2.11.10 Toplumsal Kabul Sorunları.....	30
2.11.11 Suriye'deki Savaşın Belirsizliği Sorunları.....	31
2.12 Çocuk Hakları	31
2.12.1 Uluslararası Sözleşmelerde Çocuk Hakları	32
2.12.2 Çocuk Haklarının Türkiye Tarihi	34
2.13 Türkiye'nin Mülteci Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri.....	35
2.13.1 Geçici Eğitim Merkezleri.....	35
2.13.2 Devlet Okulları	36
2.13.3 Suriyeliler Tarafından Açılan Özel Okullar.....	37
2.13.4 Devletin Diğer Hizmetleri	37
2.13.5 Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Yapılan Hizmetler.....	38
2.13.6 Pictes Projesi.....	39
2.13.7 Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi (Yöbis).....	40
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	40
3.1 Araştırmanın Modeli.....	40
3.2 Araştırmanın Evreni.....	40
3.3 Araştırmanın Hipotezleri	41
3.4 Araştırmanın Alt Problemleri	41
3.5 Veri Toplama Araçları	42
3.6 Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR.....	44
4.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları.....	44
4.2 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Özellikleri	44
4.3 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Gaziantep'de Yaşama Süreleri.....	45
4.4 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Çalışma Yılları	45
4.5 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Eğitim Süreleri.....	46
4.6 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Eğitim Durumları.....	46

4.7 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sınıflarında Mülteci Öğrenci Bulunma Memnuniyetleri.....	47
4.8 Katılımcı Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulların Fiziki Uygunluk Durumları.....	47
4.9 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilerle Sorun Yaşama Düzeyleri	48
4.10 Öğretmenlerin Mülteciler Konusunda Yöneticilerinden Aldıkları Destek Durumları.....	48
4.11 Öğretmenlere Göre Mülteci Öğrencilerin Davranışlarının Sınıf Düzenine Etkisi	49
4.12 Öğretmenlerin, Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Göre Eğitim Alma Düşünceleri	49
4.13 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilerle İlgili En Çok Yaşadığı Sorunlar.....	50
4.14 MÖTÖ ve KPSÖ ölçeği puan dağılımları?.....	50
4.15 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	51
4.16 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Yaş Özelliklerine Göre Karşılaştırılması	52
4.17 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının, Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere Eğitim Verme Sürelerine Göre Karşılaştırılması	52
4.18 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının, Mülteci Öğrencilere Yönelik Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması	53
4.19 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulların Fiziki Uygunluğuna Göre MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Karşılaştırılması.....	54
5. TARTIŞMA	55
6.SONUÇ ve ÖNERİLER	58
7.KAYNAKLAR	60
8.EKLER	64
Ek 1: Tez Etik Kurulu Onayı	64
Ek 2: Anket Formu	65
Ek 3: Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği İzni	68
Ek 4: Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği İzni	68
Ek 5: Özgeçmiş Formu	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	10
Şekil 2 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	11
Şekil 3 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	12
Şekil 4: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	13
Şekil 5 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	14
Şekil 6 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	15
Şekil 7: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017	20
Şekil 8 : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2018	21
Şekil 9 : Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Bürosu, 2015	25

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımları.....	44
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Özellikleri.....	44
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Gaziantep’de Yaşama Süreleri.....	45
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Çalışma Yılları.....	45
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Eğitim Süreleri.....	46
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Eğitim Durumları.....	46
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sınıflarında Mülteci Öğrenci Bulunma Memnuniyetleri.....	47
Tablo 8: Katılımcı Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulların Fiziki Uygunluk Durumları.....	47
Tablo 9: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilerle Sorun Yaşama Düzeyleri.....	48
Tablo 10: Öğretmenlerin Mülteciler Konusunda Yöneticilerinden Aldıkları Destek Durumları.....	48
Tablo 11: Öğretmenlere Göre Mülteci Öğrencilerin Davranışlarının Sınıf Düzenine Etkisi.....	49
Tablo 12: Öğretmenlerin, Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Göre Eğitim Alma Düşünceleri.....	49
Tablo 13: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilerle İlgili En Çok Yaşadığı Sorunlara Yönelik Görüşleri.....	50
Tablo 14: MÖTÖ ve KPSÖ ölçeği puan dağılımları?.....	51
Tablo 15: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	51
Tablo 16: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Yaş Özelliklerine Göre Karşılaştırılması.....	52
Tablo 17: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının, Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere Eğitim Verme Sürelerine Göre Karşılaştırılması..	52
Tablo 18: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının, Mülteci Öğrencilere Yönelik Eğitim Alma Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	53

Tablo 19: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulların Fiziki Uygunluğuna Göre MÖTÖ ve KPSÖ Puanlarının Karşılaştırılması.....54

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
UNHRC	: Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
ŞEYP	: Şartlı Eğitim Yardımı Programı
SGDD	: Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
İHH	: İnsani Yardım Vakfı
PİCTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Destenlenmesi
YÖBİS	: Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi
MÖTÖ	: Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği
KPSÖ	: Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

1. GİRİŞ

Göç olgusu eski çağlardan günümüze kadar savaşlar, kıtlıklar, felaketler ve güvenlik tehditleri nedeniyle insanlar, buldukları yerlerden daha güvenli başka yerlere göç etmek durumunda kalmışlardır. Uluslararası göç ve buna ilişkin sorunlar küreselleşme ile birlikte 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Yapılan bu göçlerin sebepleri incelendiğinde, insan hakları ihlalinin artması, ülke içinde uygulanan baskıcı rejimler, halk arasında ortaya çıkan iç savaş ve etnik savaşlar, iş gücünde yaşanan talebin azalmasıyla işsizlik ve üretim sorunu, ekonomik sıkıntılar, ülkenin içinde bulunduğu coğrafi koşulların yetersizliği ve halkın içinde giderek büyüyen can güvenliği korkusu göçün temel sebepleridir. İnsanlar göç ettiklerinde ise asıl önemli olan göç hareketinin sosyal ve kültürel açıdan doğurduğu sonuçlardır. Yaşanan bu göç hareketi sonrasında göç eden insanlar gittikleri yerlerde farklı kültürde insanlarla karşılaşmış ve birlikte uyum içinde yaşama zorunluluğu yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunların başında, göç eden insanların gittikleri ülkede ayrımcılığa maruz kalmaları, sosyal hizmet kurumlarına erişimlerinin engellenmesi , kendi öz kimlik ve vatandaşlık haklarıyla ilgili sorunlar, ekonomik belirsizlikler ve sosyal hayatlarının altüst olma durumu gelmektedir.

Göç edenler arasındaki en önemli sorunu ise eğitim çağındaki çocuklar yaşamaktadır. Göç eden çocuklar sosyal ve kültürel bunalımlarının artması, günlük hayatlarında yaptığı tehlikeli ve yorucu uğraşlar, sağlık koşullarının giderek kötü duruma gelmesi ve yerli halk ile olan dil problemi çocukların geldikleri yerlerde eğitimlerinin aksamasına veya sona ermesine neden olmaktadır.

Göç eden çocuklara çeşitli haklar tanıyan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel beyannamesinin konularından biri de çocukların eğitim hakları ile ilgilidir. Fakat; okul çağındaki çocukların ebeveynlerinin yaşadığı sosyoekonomik sorunlar ve eğitsel yönlerindeki yetersizlik, bu ailelerin çocuklarının eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. Sağlıklı olan ailelerde üyelerin ihtiyaçları doğal olarak karşılanmaz. Böyle aileler mutsuz ve doyumsuz ailelerdir. Sağlıksız olan ailelerde hakim olan anlayış suçlama, yargılama ve kötüleme zihniyettir (Özkan, 2015). Bununla birlikte ise, göçle birlikte gelen mülteci sınıfındaki çocukların, geldikleri yerlerin eğitim sisteminin farklı olduğu, dil uyumunun az olduğu, ve kültür

farklılığın fazla olduğu yerlere gelmeleri, geldikleri ülkedeki okulların fiziki yetersizliği, kalabalıklaşan sınıflar, öğretmen ve yönetici eksikliği gibi sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu durum göç edilen bölgedeki çocukların eğitimine de zarar vermektedir. Böyle bir durumda eğitimin olumsuz olarak etkilenmesi okullardaki yönetici ve öğretmen kadrosuna ek olarak görev ve sorumluluk yüklemektedir. Mülteci çocukların göç etmeden önce ülkelerinde yaşadığı korku ve travmalı süreç, gittikleri okullarda öğretmen ve yönetici kadrosuna bir sorumluluk daha eklemiş ve öğretmenlerin görevi öğrencilere terapi yapmak olmasa da bu görevi üstlenmek zorunda kalmışlardır. Fakat öğretmenler her ne kadar eğitimin dışında terapi yapmak istese de dil sorunu ortaya çıkmış ve bu durum içinden çıkılmaz bir hal almıştır.

Araştırmanın ana problemi, Gaziantep’de bulunan ilkokul ve ortaokul çağındaki Mülteci çocukların eğitimine ilişkin öğretmenlerin, mülteci öğrenci tutumlarının incelenmesi ve bu konudaki psikolojik sağlımlıklarının ölçülmesidir. Bunun dışında mülteci öğrenciler konusunda öğretmenlerin yaşadığı genel problemlerin ortaya çıkartılmasıdır.

Araştırma hipotezlerine göre; Mülteci çocuklara eğitim veren öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ile psikolojik sağlımlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin yaşadığı şehre, cinsiyetlerine ve meslek kıdemleri ile mülteci öğrencilere olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Mülteci çocukların bulunduğu okulların fiziki yetersizlikten dolayı aşırı kalabalık olması eğitimin kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. Bunun dışında öğretmenler, mülteciler konusunda özel bir eğitim almadıkları için genel olarak kendilerini yetersiz görmektedir.

Bu çalışma nicel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Buna göre mülteci öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mültecilere yönelik tutumları ve psikolojik sağlımlıkları, farklı değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada tanımlayıcı kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma örnekleminde, rastgele örnekleme modeli kullanılmıştır. Araştırma evrenini Gaziantep’de mülteci öğrenci bulunan İlkokul ve Ortaokullar oluşturmaktadır. Araştırma için anket formu, Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlık ölçeği kullanılmıştır. Anket formları 104 katılımcıya uygulanmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1 Tanımlar

2.1.1 Göçmen

Bulunduğu ülkeyi çoğu zaman ekonomik nedenler olmak üzere çeşitli nedenlerle kendi isteği ile terk ederek başka bir ülkeye yasal yollardan giriş yaparak yasal olarak o ülkede yaşayan kişilere göçmen denir. Esas olarak göç etme sebebi ülkesinde baskı ve zulme uğradığı için değil, sosyal refahını yükseltme, eğitim ve çalışma gibi nedenlerle kendi isteği ile göç etmesidir. Göçmen kişiler, kendi ülkelerinin onlara sağlamış olduğu haklardan ve korumalardan faydalanmaya devam ederken daha iyi yaşam standartlarına sahip olabilmek için ülkelerinden ayrılan kişilerdir. Bu ayrılmalar pasaport, vize gibi yasal yollardan olabileceği gibi ülkelerin yasal sistemlerine aykırı bir şekilde de olabilir. Göç ettiği ülkenin kurallarına aykırı bir şekilde hareket eden ve ülkeye giren kişiler düzensiz göçmenler olarak nitelendirilir. Bu durumda kişinin yasal oturma izni veya ülkeye giriş çıkış belgelerinde, bazen belge hatalarıyla bazen de kendi isteği ile gerçekleşir ve göç eden kişi düzensiz göçmen sınıfına girebilir.

2.1.2 Mülteci

Herhangi bir nedenden dolayı can ve mal güvenliği tehlikede olan ve haksızlığa uğrayacağı korkusu ile vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, bulunduğu ülkenin korumasından yararlanamayan ve ülkesine dönmek istemeyen kişiler mülteci olarak kabul edilmektedir. Uluslararası sözleşmelere taraf olan Türkiye'nin de kabul ettiği 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi, kavramsal açıdan önemli bir belirleyicidir. Türkiye içinde bulunduğu coğrafi konum ve şartlar itibari ile bu sözleşme için bir takım sınırlamalar getirmiştir. Bu sınırlamaya göre kişinin mülteci olarak sayılması için Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebi ile ülkeye giriş yapması gerekmektedir. Bunun dışında Avrupa ülkeleri dışındaki yerlerde şartlar aynı olsa da Türkiye'ye gelen kişiler mülteci olarak kabul edilmemektedir. Bu durumda Türkiye Avrupa ülkeleri dışından gelen bu kişileri geçici olarak ülkeye kabul etmekte ve onlara geçici koruma sağlamaktadır. Bunun dışında 1994 tarihinde kabul edilen sığınmacılar ve mülteciler ile ilgili hükümleri içeren "Türkiye'ye İltica Eden veya

Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", ek bir düzenleme getirmektedir. Yönetmeliğin 9. Maddesinde gelen kişilerin sınır bölgesinde kurulacak kamplara sevk edilecekleri; 26. Maddesinde ise, toplu olarak gelen yabancıların ülkelerinde durum normalleştikten sonra ülkelerine geri gönderilmelerini öngörmektedir. Buna göre Türkiye'ye gelen ve uluslararası korumaya muhtaç olan kişilerin, ülkede sadece geçici olarak misafir edilmeleri söz konusudur. Bu yönetmelik halen geçerliliğini korumaktadır.

2.1.3 Yabancı Misafir Kişiler

Ülkesinde çıkan çatışmalardan dolayı ülkesinden ayrılmak zorunda bırakılan , ülkesini terk edip Türkiye'ye sığınan ve baskı ve zulüm sebebiyle ülkesine geri dönemeyen ve bunun sonucunda kitlesel ya da birey olarak Türkiye'ye gelen kişi ve kişiler acil koruma altına alınmaktadır. Bu hüküm 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamındadır. Ancak bu kanunda kabul edilen hükümler tam olarak uygulamaya konulamamıştır.

2.1.4 Uluslararası Korumaya Muhtaç Olan Kişiler

Mültecilerin ve sığınmacıların dışında geldikleri ülkede geri gönderme riskine karşı uluslararası mecrada korumaya muhtaç olan kişiler bu kavram içerisine girmektedir. Uluslararası mülteci hukukuna ek olarak, diğer insan hakları mekanizmaları da bu kişilere uluslararası koruma sağlamaktadır. Bu maddeler şunlardır: BM İşkence Karşıtı Sözleşme, Madde 3, vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği ülkeye geri gönderildikleri takdirde işkenceye uğrama riskine karşı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 2, yaşamlarının tehlikeye girmesi riskine karşı ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Madde 7 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 3, zalimane ve olağandışı muamele ya da cezaya veya diğer ağır insan hakları ihlallerine uğrama riskine karşı bu kişilerin geri gönderilmelerine karşı uluslararası koruma sağlamaktadır (İmamoğlu, 2017).

2.1.5 Sığınmacı

Ülkesini terk ederek, mülteci olduğu iddiasıyla bir başka ülkeye sığınan fakat henüz mülteci olup olmadığı hakkında yetkili merciler tarafından karar verilmemiş kimseler ise sığınmacı şeklinde ifade edilmektedir (Deniz, 2014). Tanımlar incelendiği zaman Suriye'den Türkiye'ye göç eden insanlar mülteci ve sığınmacı sınıfında değerlendirilir. Türkiye'ye gelen bu insanların ortak paydası ise can ve mal güvenliklerini sağlamamak için çoğunluğu yasal olmayan yollardan geldikleri yerlerde, kendilerine yaşam alanı oluşturup yaşamlarını devam ettirme arzudur. Fakat 2011 yılından beri süregelen bu durum, Türk vatandaşları için bazı bölgelerde özgürlüklerini kısıtlayacak duruma gelmesi ve ağır sosyal rahatsızlık içerdiğinden, anlaşmazlıklara, kavgalara yol açmıştır. Türk vatandaşları kendi can ve mal güvenlikliklerinden kaygı duyar duruma gelmiştir. Bunun sonucunda somut adımlar atılarak ülkede bulunan bütün Suriyeli insanlar "Geçici Koruma" kavramı içerisine alınmıştır.

2.1.6 Geçici Koruma Düzenlemesi

2004 tarihli 100 No'lu Birleşmiş Milletler Yürütme Komitesi kararına göre geçici koruma için "kitlesel sığınmanın varlığından söz edebilmek için uluslararası bir sınıra doğru dikkate değer sayıda insan hareketliliğinin olması, bu hareketliliğin hızlı bir varışla devam etmesi, ev sahibi (karşılaman) devletin yakın dönemde mevcut bireysel sığınma prosedürlerini uygulayamayacak hale gelmesi" gerekmektedir. Bu unsurları içeren kitlesel akının süregelir hale gelmesi durumunda acil çözümler bulmak amacıyla geçici koruma sağlanmaktadır. Geçici koruma devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur (<http://www.goc.gov.tr>). Böyle bir kararın temel amacı; Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin kendi kişisel kimliklerine sahip olması ve onlara tanınan haklar çerçevesinde hareket etmesinin sağlanmasıdır. Türkiye'ye gelen Suriyeli vatandaşlara Geçici Koruma kapsamında bir takım haklar tanınmıştır. Gelenlerin kayıt işlemlerinin tamamlanmasıyla Geçici Koruma Kimlik Belgesi verilmesinin ardından gelen kişilere Türkiye'de koruma ve yardım sağlanmaktadır. Buna daha kalıcı bir çözüm bulunana kadar ülkede kalış, zorla geri göndermeye karşı koruma, öncelikli ihtiyaçların karşılandığı kabul düzenlemelerine erişim gibi birçok hak, hizmet ve yardım

da dâhildir. Türkiye’deki yükümlülüklerini yerine getirmeyenler Türk kanunları uyarınca idari yaptırımlarla karşılaşabilir ya da cezai kovuşturmayaya maruz kalabilecekleri gibi eğitim ve acil sağlık hizmetleri hariç, bazı haklara erişimleri de kısıtlanabilir. Bu nedenle Türkiye’de ikamet ettikleri süre içerisinde tüm kurallara, kanunlara ve yükümlülüklere uymaları gerekmektedir (Uzun, 2015).

2.2 Suriye’den Gelen Göç Hareketine Türkiye’nin Tepkisi

Göç olgusunu tanım olarak incelediğimizde bir çok tanım yapılmıştır. Türk Dil Kurumuna göre göç “*ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” olarak açıklanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2016). Göç hareketleri gönüllü veya zorunlu bir biçimde meydana gelmektedir. Zorunlu göç, çevresel ve doğal afetlerden olabileceği gibi savaş, şiddet gibi nedenlerle de gerçekleşebilmektedir. Elbette ki savaşın ve şiddetin ortaya çıkardığı zorunlu göç, bu göç türleri arasında en trajik ve travmatik olanıdır (Özkarlı, 2014). Dünyada da sayıları gittikçe artan göçmenler arasında en savunmasız ve dezavantajlı olan kısmını çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocuklar daha fazla desteğe, ilgiye ve yardıma ihtiyaç duymaktadır. Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin durumlarını incelediğimizde 2011 yılında başlayan savaşla birlikte Türkiye’nin 81 iline dağılarak gelen ve her geçen gün artan mülteci sayısı, sosyal hayatta bir takım anlaşmazlıklara ve problemlere yol açmıştır. Türkiye’nin sığınmacılar konusundaki uluslararası yükümlülükleri, 14 Aralık 1950 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen ve Türkiye’nin 29 Ağustos 1961 tarihinde 359 Sayılı Kanun ile onayladığı “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi” ile “Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü” çerçevesinde belirlenmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi Avrupa’da meydana gelen olayları, coğrafi şartı ile sınırlı olarak onaylamış böylece sadece Avrupa Konseyi üyesi ülkelerden gelenleri “mülteci” olarak kabul etmiştir (Erdoğan, 2014). Ancak mevcut siyasi gelişmeler neticesinde jeopolitik konumu itibarı ile çatışma bölgelerinden yoğun göç alan Türkiye’nin yeni koşullara göre yasal düzenlemeler getirmesi gerekmiş ve 04.04.2013 tarihli 6458 sayılı Kanun yayınlanmıştır. Bu kanun, uluslararası koruma çeşitleri olarak “mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma” terimlerine açıklık getirmiştir. Bu kanuna göre Avrupa ülkelerindeki olaylar sonucu Türkiye’ye sığınanlar “mülteci”, Avrupa dışındaki ülkelerden gelenler “şartlı mülteci” olarak kabul edilmiştir.

Dolayısıyla Suriyeli sığınmacılar “geçici koruma” statüsüne alınmıştır. Geçici koruma rejimi, kimlik belgeleri olmayanlar da dahil, tüm Suriyeli sığınmacıları kapsamaktadır (GİGM, 2014). Eğitim, kriz durumlarında bile bir şeylerin normal olarak sürdürülebilmesi açısından önemli bir psikolojik destek sağlamaktadır (Stainburn, 2002). Bu açıdan bakıldığında Suriyeli çocukların göç ettikleri yerde bile hangi durum ve şartlarda olursa olsun eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve okula devamlılığının sağlanması son derece önemlidir.

Suriye’deki savaş durumunun giderek ağır katliamlara dönüşmesi sonucunda insanlar kendilerine daha güvenli yaşam alanı yaratmak için göç etmek zorunda kalmışlardır. Türkiye göç konusunda “açık kapı” politikası izleyerek sınırdan, ülkenin çeşitli il ve ilçelerine mülteciler gelmiş, dağılmış ve halkın içine karışarak karmaşık bir sosyal yaşam oluşturmuşlardır. Mültecilerin geldiği ilk zamanlar Türkiye bunun kısa vadeli bir göç olacağını düşünmüş ve sivil toplum örgütlerince kısa vadeli çözümler üretmeye çalışmıştır. Fakat savaş halinin giderek artması sonucu mülteci sayısının artmasıyla birlikte daha uzun vadeli çözümlere ihtiyaç duyulmuştur. Buna bağlı olarak ülkenin çeşitli yerlerinde Suriyeli mülteciler için kamp alanları oluşturulmuş ve göç eden mültecilerin kamplarda yaşamasına karar verilmiştir. Fakat bu uygulama da pek başarılı olamamış ve Suriyeli mülteciler kamp dışında il ve ilçe merkezlerine yerleşmişlerdir. Bu da sosyal sorunların ortaya çıkmasının en büyük nedenidir.

Türkiye olayların başladığı 2011 tarihinden bu güne Suriyeli vatandaşlar için açık kapı politikası uygulamaktadır. Türkiye’nin bu yoğun göç hareketine en yüksek imkanlar sağlama çabası hem dünya hem de Birleşmiş Milletler tarafından övgüyle karşılanmaktadır. Türkiye uyguladığı bu politika nedeni ile bünyesinde en fazla mülteci barındıran ülke konumuna gelmiştir. Göçün başladığı ilk yıllarda geçici politikalar uygulayan Türkiye savaşın uzamasıyla birlikte son 4 yıldır uzun vadeli politikalar üretmeye çalışmaktadır.

Hükümetten gelen açıklamaya göre 2015 yılı itibariyle Türkiye toplam 6 milyar dolar harcama yaparken, uluslararası bağışçılar tarafından yapılan katkı sadece 300 milyon dolardır. Türkiye imkanları doğrultusunda ilk etapta Suriye’ye yakın illerde 25 kamp yapmış ve bu kampların tamamı dolmuştur. Suriyelilerin geriye kalanlarını ise Şehirli Mülteciler olarak adlandırmıştır. Suriyelilerin yoğun olarak yerleştiği bazı il ve ilçelerde Suriyeli nüfusu yerli nüfusa yaklaşmış ya da yerli nüfusu geçmiştir (GİGM,

2015). Türkiye bu konudaki tavrını olayların başladığı günden bu yana korumakta ve Suriyelileri mülteci olarak değil misafir olarak görmektedir. Bu nedenle Türkiye taraf olduğu 1951 tarihli Mülteci Sözleşmesinde, sadece Avrupa'dan gelenler ile sınırlı tutmasına rağmen Suriyeli vatandaşlara da en iyi imkanları sağlamak için çaba sarf etmekte ve onları bu sözleşme dışında Geçici Koruma Statüsü altında korumaya almaktadır. Bu fedakarlık sonucu Suriyelilere ve Filistinlilere, Türkiye'ye vizesiz giriş hakkı, zorla geri gönderilmeme ve yardıma erişim hakları tanımaktadır (UNHCR, 2015).

2014 yılında yapılan değişiklik ile Suriyelilere yasal koruma olanağı ve kamp dışında yaşama olanağı sağlayan Türkiye onlara verilmiş mevcut hakları güçlendirmiştir. İlk zamanlar sığınmayla ilgili konulara bakan Afet ve Acil Durum Yönetimi yerine, İçişleri Bakanlığına bağlı sığınmayla ilgili konulardan sorumlu olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü adlı yeni bir birim kurulmuştur. 2014 yılında yayınlanan bu yönetmenlik geçici koruma altındaki kişilerin hak ve sınırlılıklarını, kural ve usullerini daha iyi netleştirmiştir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

2.3 Göç Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

2016 yılında yapılan araştırmada dünyada yaklaşık 65.6 milyon insan zorla yerinden edilmiştir. Bu rakamın 40 milyondan fazlası kendi yaşadığı ülkede yerinden edilirken, 25 milyon insan ise mülteci sınıfına girerek yerinden edilip başka yerde yaşamak zorunda bırakılmıştır. Göç olayı yetişkenleri etkilediğinden daha fazla çocukları etkilemektedir. 2015 yılında Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği tarafından yapılan bir araştırmaya göre dünya genelindeki mültecilerin %51'lik kısmını yani yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır (UNHCR, 2015). Küresel çapta baktığımızda yerinden edilme durumlarında en çok çocuklar zarar görmektedir. Yetişkin olanlar için durum her ne kadar zor olsa da, göçün çocuklar üzerinde bıraktığı hasarın daha büyük olduğu görülmektedir.

Çocuğun gelişimi için aile, yüz yüze etkileşimin olduğu bir yer olduğundan çocuk gelişimindeki en önemli kurum ailedir. Çocuk, kişisel gelişim sürecindeki ilk gelişimlerine aile içerisinde başlar. Bütün çocukların öğrenme becerileri benzerlik gösterse de, aileden aileye öğrendikleri değişir. Çünkü aileler gelecekte çocuklarından değişik beklentiler içinde oldukları için birbirinden farklı değerleri öğretir (Bozkurt,

2017). Aileler göç kararı aldığında veya yerinden edildilginde nerede yada nasıl yaşayacakları konusunda çocukları kritik bir öneme sahiptir. Çocuklarına en iyi geleceği vermek için en uygun şartlara sahip yer neresi ise orayı tercih etmektedirler. Bunun dışında yanında aile olmayan refakatsiz çocuklar da göç sürecinde karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir durumda çevreleri onlara yardım etse de her şey çocukların kendi yetenek ve iradeleri doğrultusunda gelişmektedir (Topçuoğlu, 2012). Sanayileşme süreci ile birlikte kentler genişlemiş ve özel okullara duyulan gereksinim artmıştır. Farklı kültürden ve farklı milletlerden gelen insanların bir araya gelmesi sonucunda kalabalıklaşan şehirler, okul sayısının yetersiz olmasına neden olmaktadır (Giddens, 2000).

2006 yılından bu yana ailesinden ayrı düşmüş ya da refakatsiz çocukların sayısına baktığımızda, 2015 yılında 98.400 çocuk farklı ülkelere iltica başvurusunda bulunarak bu alandaki en yüksek değere ulaşılmıştır (UNHCR, 2015). Ayrıca 2015 yılında Avrupa Birliğine bağlı ülkelere gelen refakatsiz ve kayıt altına alınan çocuk sayısı 45.300'dür. Bu rakamın yarısından fazlasını Afgan çocuklar oluştururken geri kalan kısmı Suriyeli ve diğer milletler oluşturmaktadır (Özservet, 2016).

Yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi göç sürecinde en çok çocukların zarar görmesi ve çocuk sayısındaki fazlalık nedeniyle çocuklar yetişkinlere göre daha özel konumdadır. Bu çocuklar en temel hakları olan sağlık, barınma, eğitim gibi hizmetlere ulaşırken zorluklar yaşamaktadırlar. Çocukların göç ettiği yerde işçi olarak çalışması, ihmale ve istismara uygun hale gelmesi, en büyük ihtiyacı olan oyun oynama hakkından mahrum kalması gibi sorunlar da çocukların gelişiminin önündeki en büyük engeller arasında yer almaktadır.

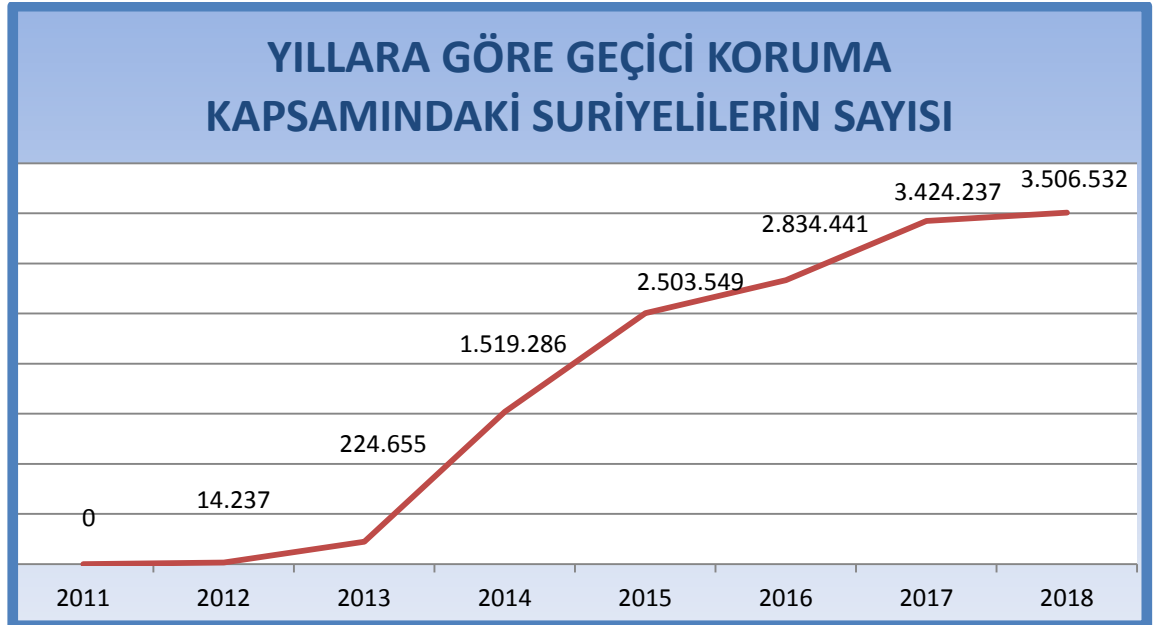
Özetle son yıllarda artan refakatli ve refakatsiz çocukların sayısı küresel çapta bir kriz ortaya çıkarmaktadır. Özellikle küçük yaşta büyük travma geçiren çocukların gelişim süreçleri yetişkinlere göre daha az sağlıklı olmaktadır. Bütün bu durumlar göz önüne alındığında ülkeler göç politikalarını oluştururken özellikle çocuklar ön planda tutulmalıdır.

2.4 Suriye İç Savaşının Değerlendirilmesi ve Mülteci Krizi

Suriye’de son yıllarda yaşanan çatışmalar sonucu ortaya çıkan sorunlar uluslararası medyada en çok üzerinde durulan konuların başında gelmektedir. 2011 yılında rejime karşı başlatılan ayaklanma şiddetini giderek arttırmış ve başta mülteci krizi olmak üzere bir çok sorunu beraberinde getirmiştir. Bugün Suriye’nin durumuna baktığımızda ise durum rejime karşı ayaklanmanın ötesine geçmiştir. Başta Rusya, Amerika ve Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelerin de dahil olduğu bir çıkar savaşına dönüşmüştür. Bu savaş sırasında ise en çok mağdur olanlar ise savunmasız bireyler ve çocuklar olmuştur. Binlerce insan savaş sırasında hayatını kaybetmiş, hayatta kalanlar ise başka ülkelere göç ederek hem yurt içi sorunları beraberinde getirmekte hem de uluslararası sorunlara neden olmaktadır. Savaşın başladığı ilk zamanlar göç hareketliliği az iken, çatışmaların ağırlaşması ve bir türlü çözüme ulaşmaması büyük kitlesel göçleride beraberinde getirmektedir. Bugün gelinen noktada Suriye’deki savaş bütün ülkeye yayılmış ve ne zaman biteceği konusundaki belirsizlik devam etmektedir.

2.5 Suriyeli Sığınmacılara Ve Çocuklara Yönelik Veriler

Şekil 1: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre Türkiye’de 2012 yılında 14.237 olan Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sayısı her geçen yıl artarak 2018 yılında 3.506.532 kişiye ulaşmıştır. Bunun dışında ülkeye kaçak olarak giren ve kayıt altında olmayan Suriyelileri düşündüğümüzde bu sayı daha da fazladır. Bu sayı Suriye’deki savaşın belirsizliği nedeniyle her geçen gün artarak devam etmektedir. 2018 yılındaki Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli sayısını incelediğimizde Geçici Barınma Merkezlerinde kalan suriyeli sayısı 228.222 iken Geçici Barınma Merkezi dışında yaşayan Suriyelilerin sayısı ise 3.278.310’dur.

Şekil 2 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017

2018 yılı itibariyle Türkiye’de toplam 3.506.532 kişi geçici koruma kapsamı içerisinde. Bu insanlar kamp içerisinde yaşayanlar ve kamp dışında yaşayanlar olarak birbirinden ayrılmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün verdiği istatistik verilere göre 228.222 Suriye vatandaşı kamp içlerinde yaşamakta iken, 3.278.310 Suriye vatandaşı kamp dışında yaşamaktadır. Kamp içerisindeki imkanlara rağmen sığınmacıların yaklaşık %90’ı kamp dışında yaşamaktadır. Bunun başlıca sebepleri ise şunlardır ;

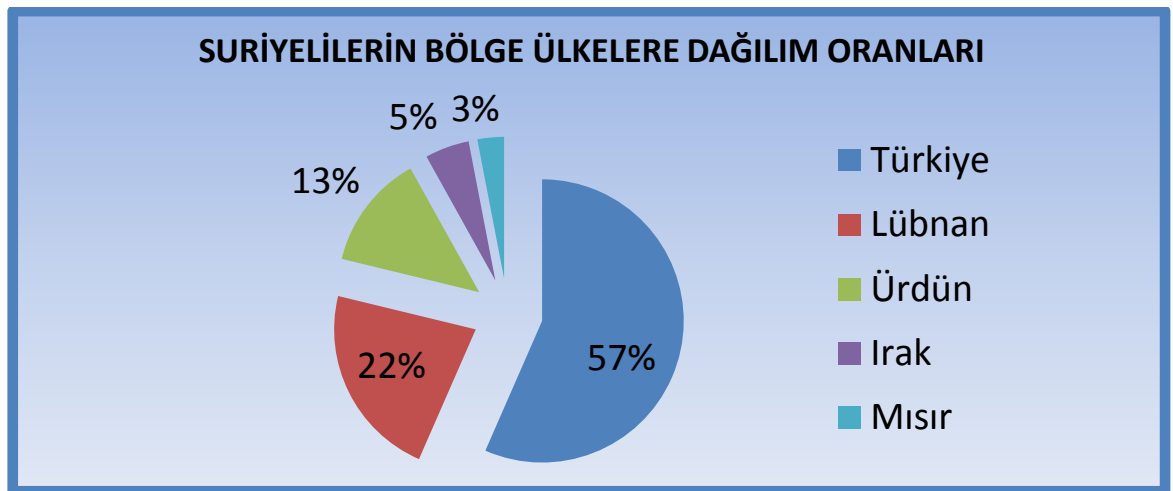
- 1- Sığınmacılar Türkiye’ye yasal yoldan girmedikleri için herhangi bir kayıt altında olmak istememeleri.

- 2- Kamplarda var olan düzenli hayata alışaman sığınmacılar daha özgür yaşamak için kamplardan ayrılmaları.
- 3- Maddi durumları üst düzeyde olan insanların dışarıda yaşamayı tercih etmesi.
- 4- Bir çok ilde kamp kapasitesinin dolması veya çok fazla olmasından dolayı kamplardan ayrılmak istemeleri.
- 5- Türkiye’de tanıdık akrabası bulunan sığınmacıların kamp yerine onların yanında yaşamak istemeleri.

Bütün bunların dışında kamplarda yaşamayan sığınmacılar için bir diger neden ise kampları kalıcı bir yaşam alanı olarak görmemeleridir. Kamplarda her ne kadar iyi şartlar olsa da belirli kurallara göre yaşamak ve savaşın bitmesini beklemek gün geçtikçe sığınmacıları zorlamaktadır. Savaşın sekizinci senesini yaşamasından dolayı kamplarda yaşayan insanlar kendilerine kalıcı ve garanti yaşam alanları oluşturmak için kamp dışında yaşamayı tercih etmektedirler.

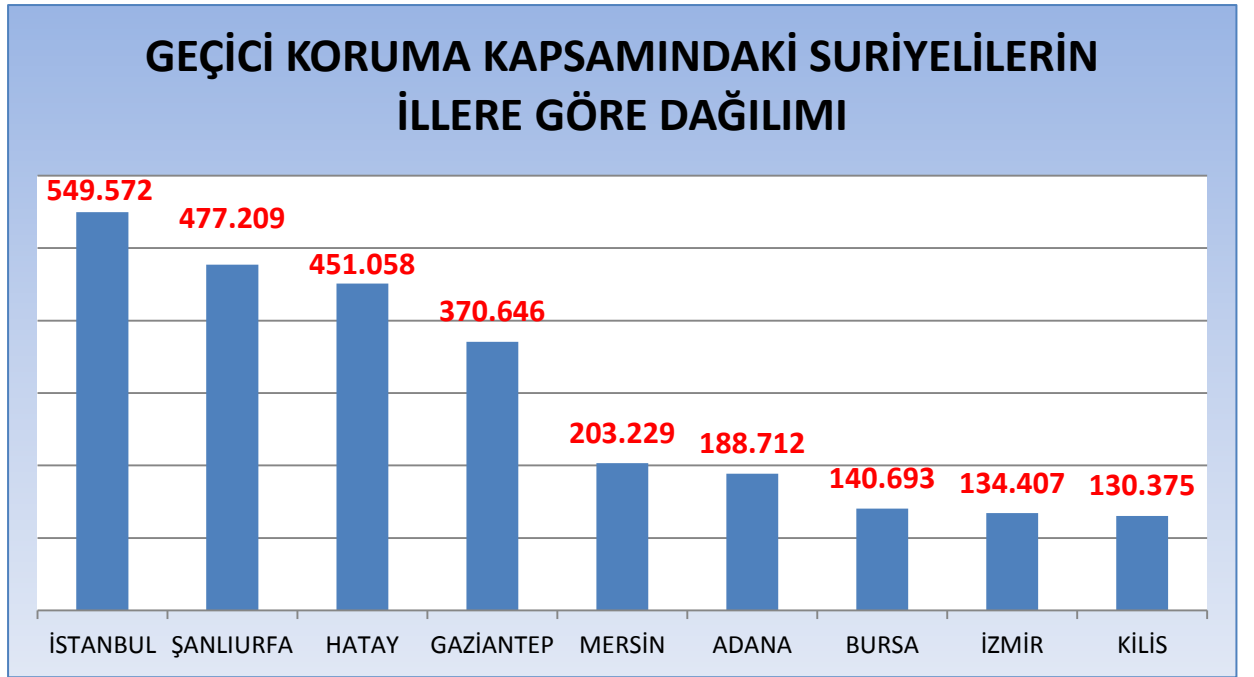
Rakamlara bakıldığında Türkiye’nin Suriyeli vatandaşlar için uygulamaya koyduğu kamp alanları tam olarak başarıya ulaşamamış ve kamp dışında yaşayan Suriyeli vatandaşlar ülkenin çeşitli il,ilçe ve köyelerine yerleşerek Türk halkı ile iç içe yaşamını sürdürmektedir. Bunun nedeni ise kamp içerisinde belirli normlar altında yaşamak istememeleri ve daha özgür yaşam alanı oluşturmak istemeleridir. Geçici Barınma Merkezi dışında kalan suriyelilerin çokluğu kültür çatışmalarını ve anlaşmazlıklara yol açmaktadır.

Şekil 3 : Göç idaresi genel müdürlüğü,2017

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM, 2017) verilerine göre, Suriyeli vatandaşların yakın bölgelere dağılımlarına baktığımızda Türkiye %57'lik kısmını oluşturmaktadır. Türkiye'nin bölgede en çok Suriyeli vatandaşa sahip olmasının en büyük nedeni ise uygulamış olduğu açık kapı politikası ve vaad etmiş olduğu hizmetlerdir. Türkiye'den sonra en çok Suriyeli vatandaşa sahip olan ülkeler ise sırasıyla Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır ve Kuzey Afrikadır.

Şekil 4: Göç idaresi genel müdürlüğü, 2017

Yine GİGM verilerine göre Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin yaşadıkları yerlerin yoğunluğunu coğrafi olarak incelediğimizde çoğunluğu İstanbul olmak üzere sırasıyla Şanlıurfa , Hatay , Gaziantep , Adana bölgelerinde Suriyeli mülteciler yaşamlarını devam ettirmektedirler. Bölgesel olarak incelediğimizde Marmara Bölgesinde'ki İstanbul dışında Suriyeli sığınmacılar genel olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesine yerleşmişlerdir. Bu bölgeye yoğunluk olarak yerleşmelerindeki en temel sebep ise Suriye ile olan coğrafi yakınlık ve kültürel yakınlıktır. Suriyelilerin yoğun olarak yerleştiği bölgelerde ortaya çıkan sorunlar yoğunluk ile doğru bir orantı içerisindedir. Yani yoğunluğun olduğu yerlerde ortaya çıkan sorunlar daha fazladır. Özellikle yoğun bölgelerde konut sıkıntısından dolayı artan kira artışı ve ucuz iş gücü bu sorunların başında gelmektedir. Bunun yanında Suriyeli kadınlarla yapılan evliliklere

bu bölgelerde daha çok rastlanmaktadır. Bu durum kimi zaman çok eşliliği ortaya çıkarmaktadır.

Artan nüfus ile birlikte çeşitli hizmetlere ulaşmada yaşanan sıkıntılar, Türk nüfusu ile Sığınmacılar arasında zaman zaman gerilimlere neden olmaktadır. Eğitim konusunda ise Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yerleştiği bölgelerde okul binalarının yetersiz gelmesiyle, bu bölgelerde okullaşma oranı diğer bölgelere göre daha düşüktür. Bütün bunların sonucunda özellikle Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu bölgelerde toplumsal kabul zorlaşmaktadır. Suriyeli nüfusunun yoğun olarak yerleştiği bu bölgelere yatırımların yapılması iş gücü desteğinin verilmesi ve en önemlisi çocukların yaşam standartlarının yükseltilmesi son derece önemlidir.

Şekil 5 : Göç idaresi genel müdürlüğü, 2017

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIMI

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.900.294	1.606.238	3.506.532
0-4	236.311	220.447	456.758
5-9	245.786	230.422	476.208
10-14	195.574	180.623	376.197
15-18	156.671	127.946	284.617
19-24	312.469	223.121	535.590
25-29	197.274	143.741	341.015
30-34	165.728	124.052	289.780
35-39	116.786	92.372	209.158
40-44	78.543	70.819	149.362
45-49	59.281	55.113	114.394
50-54	47.840	45.715	93.555
55-59	32.035	31.983	64.018
60-64	23.035	23.568	46.603
65-69	14.962	15.108	30.070
70-74	8.337	9.239	17.576
75-79	4.796	5.775	10.571
80-84	2.706	3.462	6.168
85-89	1.415	1.768	3.183
90+	745	964	1.709

08.02.2018 itibarıyla

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verisidir

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin yaş durumları incelendiğinde, eğitim çağındaki çocukların sayısı Türkiye’de bulunan toplam Suriyeli mültecilerin sayısının yaklaşık olarak %74’ünü oluşturmaktadır. Yaklaşık olarak bu rakam 1.593.78 kişiye tekamül etmektedir. Bu veri okul çağındaki çocuklar için uzun vadeli eğitim politikaları uygulanması gerektiğinin açık göstergesidir. Eğitimin en temel insan ihtiyaçlarının başında geldiği düşünülerek Suriyeli çocukların eğitim hakkının sağlanması, gelecek

planlarının oluşturulması yaşanılabilir bir gelecek için önemlidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, gerek uluslararası sözleşmelere gerekse Anayasanın ilgili maddeleri gereğince sağlanması gereken eğitim hakkını Suriyeli öğrencilere vermektedir. Suriyeli çocuklara sunulan eğitim hizmetleri incelendiğinde durumun kamp içinde kalanlar ve kamp dışında kalanlar olmak üzere iki ayrı kategoride ele alınması gerekmektedir. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Afet ve Acil Durum Yönetimi tarafından kurulan 10 ildeki toplam 25 barınma merkezindeki kamplarda yaşayan okul çağındaki çocukların yaklaşık %90'ını eğitimlerine devam etmektedir. Ancak bu oran, okul çağındaki Suriyeli çocuk nüfusunun sadece %13'ünü oluşturmaktadır. Öte yandan 2014-2015 eğitim-öğretim yılında kampların dışında kalan Suriyeli çocukların geçici eğitim merkezlerine ve devlet okullarına kayıt olma oranı yaklaşık %26 olarak tahmin edilmektedir (UNICEF, 2015).

Şekil 6 : Göç idaresi genel müdürlüğü, 2017

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ	TOPLAM
ŞANLIURFA	81.064
GAZİANTEP	24.048
KİLİS	25.293
KAHRAMANMARAŞ	17.225
MARDİN	2.761
HATAY	17.485
ADANA	26.946
ADİYAMAN	9.062
OSMANİYE	14.863
MALATYA	9.450
TOPLAM	228.197
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA KALAN SURIYELİ SAYISI	3.312.451
ÜLKEMİZDE BULUNAN TOPLAM SURIYELİ SAYISI	3.540.648

01.03.2018 itibarıyla

Bu oranlara bakıldığında ülke genelinde yaşayan toplam Suriyeli sayısının sadece 228.197 kişi Geçici Barınma Merkezlerinde kalmaktadır. Geçici barınma

merkezlerinde kalan suriyeli sayısına baktığımızda Şanlıurfa'da yaşayan 477.209 kişiden sadece 81.064 kişi bu merkezlerde kalmaktadır. Gaziantep iline baktığımızda ise 370.646 kişiden sadece 24.048 kişi bu merkezlerde kalmaktadır. Geçici Barınma Merkezlerinde kalmayanların yüksek oranı nedeniyle ülke içerisinde bir çok problem ortaya çıkmaktadır. Dışarda yaşayan suriyeliler arasındaki en fazla öneme sahip olan ise savunmasız olan çocuklardır. Yapılan araştırmalar da gösteriyor ki Suriyeli çocukların eğitimleri hususu ciddi olarak ele alınması ve çözümler üretilmesi gereken bir konudur.

2.6 Çocuk Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Çocuk kavramı genellikle zihinsel gelişimini ve bedensel gelişiminin tam olarak sağlayamamış bireyler için kullanılan bir kavramdır. Türk Dil Kurumu Çocuk kavramını “Küçük yaştaki erkek veya kız” olarak tanımlamıştır (TDK, 2017). Çocukluk dönemi yetişkinlik döneminde önce yaşandığı için çocukluğun ne zaman başladığı ve ne zaman bittiği sorusu ortaya çıkmıştır. Çocukluk dönemi insanın doğumuyla başlar ve ergenlik ile birlikte sona ermektedir (Aktaran Şentöregil, 2017). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları sözleşmesinde 18 yaşından küçük her birey çocuk olarak tanımlanmaktadır. Türk Ceza Kanunu ise Birleşmiş Milletlerin çocuk tanımını olduğu gibi kabul etmiş ve 18 yaşının altındaki bireyleri çocuk olarak kabul etmiş, 18 yaşının üzerindeki bireyleri ise yetişkin olarak kabul etmektedir.

Çocuk kavramının tarihsel gelişimini incelediğimizde, İlkçağ uygarlıklarında çocuklara büyük önem verilmiştir. İlkçağ uygarlıklarından günümüze kadar ulaşan kanun ve sanat eserlerinde çocuk ön planda tutulmuştur. Aydınlanma döneminde, matbaanın yaygınlaşması bireyin çocukluğunu etkileyen en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde matbaanın yaygınlaşması çocukların okullaşma oranını arttırmış ve okullaşma ile birlikte çocukluk döneminin daha sağlıklı ilerlediği savunulmuştur. Sanayi devrimi ile birlikte kapitalizmin etkilerinin artması, çocukların acımasız yaşam koşullarına maruz kalmalarına neden olmuştur. Bu dönemde ucuz işçi gücü olarak görülen çocuklar zor şartlarda ve zor işlerde çalıştırılmıştır. Modern çocukluk anlayışının en fazla geliştiği dönem ise 20.yüzyıldan sonra başlamıştır. Bu dönemde çocuklar yetişkinlerden ayrı bireyler olarak kabul edilmiş ve çocukların hakları güvence altına alınmaya başlanmıştır. Elkind'e göre “ Çocukluk, çocukların en temel insan hakkıdır.” (Aktaran Şentöregil, 2017, s.12).

Osmanlıdan günümüze kadar çocuk kavramını incelediğimizde, batıya oranla çocuklara daha az ilgi gösterildiği yapılan akademik çalışmaların azlığından anlamaktayız. Osmanlı döneminde çocuk ile ilgili konularda islam hukuku göz önünde bulundurulmuştur. Osmanlıda modern çocukluk anlayışı özellikle 19.yüzyılla birlikte edebiyatın gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. O dönemin edebiyatçıları çocukların yetişkinlerden ayrı olarak değerlendirilmesinin, çağdaş toplumlara yakışan bir nitelik olduğunu savunmuşlardır (Öztan , 2011). Tanzimat döneminde savaş sonucu artan göç hareketleri, savunmasız ve bakıma muhtaç çocuk sayısında ciddi artışı sebep olmuştur. Osmanlı döneminde bakıma muhtaç çocuklarla vakıflar ilgilenirken, modern çocuk anlayışı ile birlikte yönetimde çocuklara yönelik politikalar oluşturulmaya başlanmıştır. Darüşşafaka ve Darülazece gibi kurumların oluşması, devlet yönetiminin bakıma muhtaç çocuklara yönelik uygulamış olduğu politikalara örnektir (Salim, 2011). Cumhuriyetin kuruluşu hem çocukluk anlayışında hem de çocuklara yönelik politikalarda önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu dönemde çocuklar sadece çocuk olarak değil, rejimin devamını sağlayacak olan bireyler olarak görülmüştür. Amaç sadece çocukları sağlıklı birer birey olarak yetiştirmek değil, Cumhuriyeti politik açıdan anlamlı kılacak yurttaş yetiştirmektir. Cumhuriyet döneminde özellikle çocuklar için öncelikli hedef onların korunması ve sağlıklı yönlendirilmesidir (Çılgın, 2004). Bu durum çıkarılan anayasalarda da yer almıştır.

2.7 Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Sorunları

Savaş öncesi döneme bakıldığında ve Diğer Arap ülkeleri ile karşılaştırıldığında; Suriye halkının öğrenim seviyesi yüksektir. İyi eğitilmiş bir işgücü vardır. 10 yaşın üzerindeki nüfusun % 76,9'u okur-yazardır. Bu oran erkek nüfusta % 89,7 kadın nüfusta ise % 64 oranındadır (Paksoy ve Karadeniz, 2016). 2011 yılında Arap dünyasında başlayan iç savaşın şüphesiz ki en fazla etkilediği konuların başında çocuk ve gençler gelmektedir. Çocuklar ve gençler olayların başladığı andan itibaren okullarının kapatılması ile Türkiye'ye gelmeden önce de bir süre eğitimlerine ara vermek zorunda kalmışlardır. Bu durum göç olayının başlamasına ve hatta tamamlanmasına kadar eğitim görmediklerini göstermektedir. Eğitimin temel insan hakkı olduğu düşünüldüğünde, çocuklar ve gençlerin eğitim hakları için gerekli ortamın hazırlanması gerekmektedir. Türkiye'ye sığınan bu vatandaşların sayısının fazla olması ve sürekli hale gelmesi eğitim ihtiyacının önemini arttırmıştır.

Ailelerin, çocuklarını Türk okullarına kaydettirebilmek için İl Milli Eğitim Müdürlüklerine başvurmaları gerekmektedir. Başvuru sonrasında İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri iki farklı hususta karar alacaktır: Çocuğun geçmişte aldığı eğitim düzeyi ve mevcut becerileri doğrultusunda hangi sınıfa ve hangi okula kaydedileceği konusudur.

Türk okullarına ya da Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)'lere kayıt olabilmek için Türk makamlarında kayıt olunması ve geçerli bir ikamet izin belgesine, Geçici Koruma kimlik belgesine ya da Yabancı Tanıtma Kartına sahip olunması gerekmektedir. İlgili makamlara kayıt başvurusunun yapıldığı fakat kimlik belgesinin henüz hazırlanmadığı durumlarda ise öğrenciler, eğitim kurumlarına “misafir” öğrenci statüsünde kayıt olabilirler. Çocuğun yerleştirileceği sınıfa ilişkin karar genellikle Tanıtma ve Denklik Komisyonu tarafından alınmaktadır. Bu süreçte çocuğun menşe ülkesinde almış olduğu eğitimin düzeyini gösteren belgeler belirleyici olmaktadır. Herhangi bir belgenin bulunmadığı durumlarda ise, ilgili karar çocukla yapılacak olan mülakat veya kısa bir yazılı değerlendirmenin ardından alınacaktır.(UNHCR, 2017).

Okula devam konusunda kamp içi ve kamp dışına bakıldığında neredeyse birbirinin tam tersi oranlarla karşılaşılmaktadır. 6-11 yaş arası Suriyeli sığınmacı çocukların kamp dışında yaşayanlarının çok azı okula devam etmektedir. Kamp dışındakilerin % 86'sı okula devam etmemekte, ancak % 14'ü okula devam etmektedir. Kamplarda yaşayan 6-11 yaş arası çocukların yüzde 83'ü okula devam etmekte, aksine % 17'si okula devam etmemektedir. Kamplarda okula devam eden sığınmacı çocukların yüzde 38'i belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) veya Suriye vatandaşları tarafından organize edilen bir okula devam etmektedir. Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların yüzde 31'i resmi Türk okullarına devam etmektedir (Akpınar, 2017). Bu durum kamp dışında yaşayanlar için Suriyeli sokak çocuklarını ve çocuk işçi problemini ortaya çıkarmaktadır. Böyle bir durum ülke içerisinde sosyal sorunlara neden olacağından, çocukların eğitim ihtiyaçlarının ne derece önemli olduğunu göz önüne sermektedir.

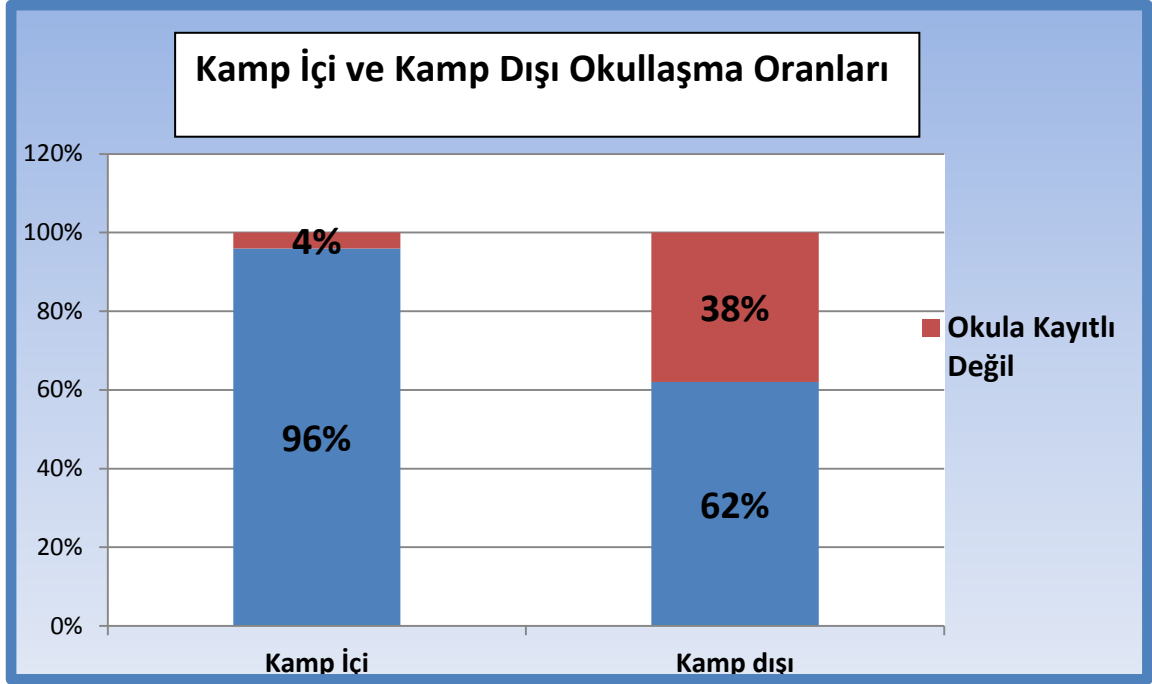
2.8 Türkiye'deki Okul Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitim Durumları

Savaştan önce Suriye'de ilkokula giden çocuk oranı %99, orta okula giden çocuk sayısı ise %82'dir. Ayrıca kız ve erkek çocukların okullaşma oranının büyük

ölçüde eşit olduğu bilinmektedir. Tahminlere göre ülke içinde ve dışında yaklaşık 3 milyon çocuk okul çağında olmasına rağmen okul dışı kalmıştır. Buna göre Suriye'nin savaştan önce bütün çocuklara eğitime katmayı başardığı fakat savaşın başlamasıyla birlikte okul çağındaki çocukların okul dışı kaldığını göstermektedir. Türkiye'deki okul çağında bulunan Suriyeli çocukların sayılarına baktığımızda, 2011 yılından başlayarak günümüze kadar artarak devam eden Suriyeli çocuk sayısının artmasıyla birlikte, Suriyeli çocukların okullaşma oranının da katlanarak arttığı görülmektedir (Emin, 2016). Suriyeli çocukların ilk göç ettiği 2011 yılında kamp içinde ve dışında 34 bin Suriyeli çocuğun eğitime erişimi gerçekleşmiş iken 2017 yılı itibarıyla bu rakam 608 bin kişiye ulaşmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısının büyük bir kısmını 0-18 yaş arasındaki gençler oluşturmaktadır. Buna göre 0-4 yaş arasındaki çocuk sayısı 323.022 iken 5-18 yaş arasındaki çocuk sayısı 963.333'dür (GİGM). Bu rakamlar gösteriyor ki Suriyeli nüfusunun büyük kısmını gençler ve çocuklar oluşturmaktadır. Bu rakam yaklaşık olarak Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısının %50 ine denk gelmektedir. Bunun dışında Türkiye'ye geldikten sonra doğan çocuk sayısı resmi rakamlar göre 170 bin iken resmi olmayan rakamlar ile bu rakam tahmini olarak 300-350 bin arasındadır. Yeni doğan bu çocukların ise hangi ülkenin vatandaşı olarak doğdukları henüz hukuki olarak dayanak bulamamıştır.

Suriyeli ebeveynler Suriye'deki savaşın bitmesini beklerken savaşın giderek uzaması ve geleceğinin belli olmaması sebebiyle çocuklarını okula göndermek istemektedir. Kamp içerisinde yaşayanlar için kamp okulları iyi bir seçenek iken, kamp dışında yaşayan çocuklar için okula gitme oranında istenilen düzeye gelinememiştir. Kamp dışında yaşayan Suriyeliler için ise hayat normları açısından kamplarda yaşamak istememeleri çocuklarının eğitimden uzak kalmalarına neden olmaktadır. Türkiye hem uluslararası sözleşmelerle hem de iç hukukunda belirlediği yasalara göre 0-18 yaş arası çocukların yaşama ve gelişme haklarını garanti altına almıştır. Bu yasalara bağlı olarak özellikle Suriyeli nüfusunun yoğun olduğu yerlerde Suriye'deki savaşın bitme ihtimalini düşünmeden, hem çocukların yüksek yararı için hem de toplumun yüksek yararı için kalıcı çözümler üretmesi gerekmektedir.

Şekil 7: Göç idaresi genel müdürlüğü, 2017

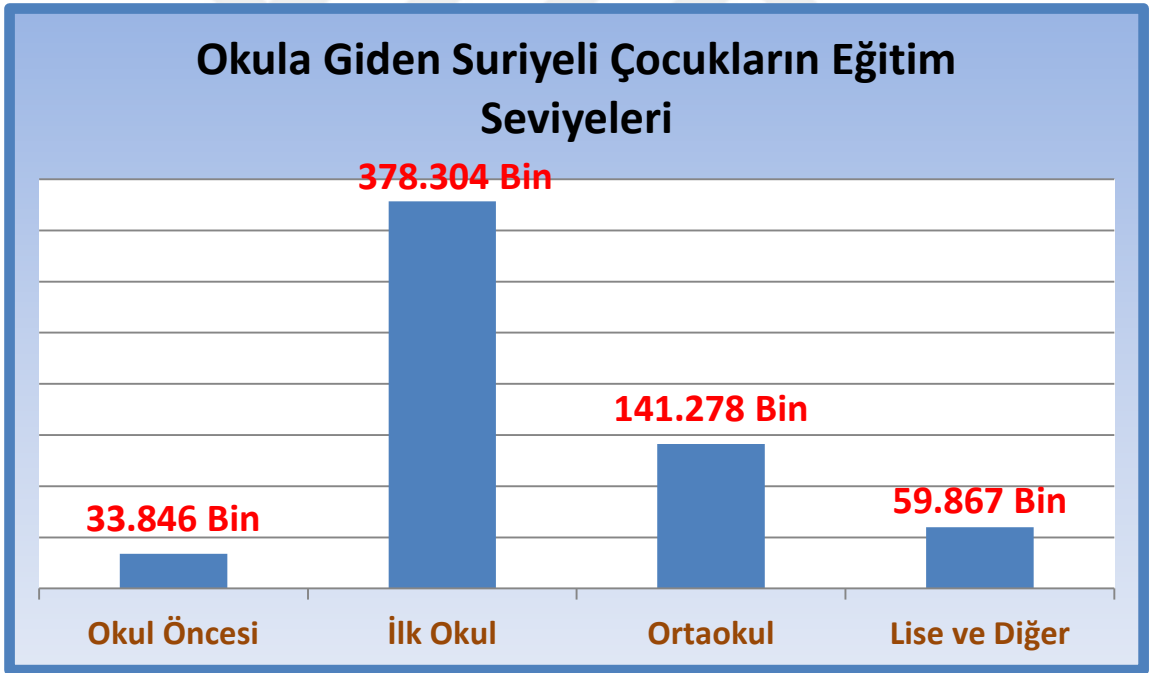

Milli Eğitim bakanlığı verilerine göre Türkiye’de bulunan ve okul çağına gelmiş Suriyeli çocuk sayısı yaklaşık olarak 976.200 kişiye tekabül etmektedir. Bu çocuklardan 608.84 kişi eğitime erişim sağlamıştır. Kamp içerisinde yaşayan çocuk sayısının %96’sı okula kayıtlı iken %4’lük kısım okula kayıtlı değildir. Kamp dışarısında yaşıyan Suriyeli çocuklara baktığımızda ise okula kayıtlı çocuk oranı %62 iken okula kayıtlı olmayan çocuk oranı %38 dir. 2017 yılı başlangıcı itibariyle hala okul dışı kalan Suriyeli çocuk sayısı ise 350 bindir (UNICEF, 2017). Suriyeli çocukların eğitim durumları hususu iki farklı şekilde değerlendirilmektedir. Çocukların bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullara giderken bir kısmı da Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitimlerini sürdürmektedir. Bu iki eğitim kurumlarında 2015-2016 yılı verilerine göre 311.300 Suriyeli çocuk eğitim görmüştür. Bu çocuklardan yaklaşık olarak 62 bin kişi devlet okullarına giderken 248 bin kişi ise kamp dışı ve kamp içlerinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerine gitmiştir. Bu ilerlemelerden sonra 2018 yılında Geçici Eğitim Merkezlerinin sayısının artmasıyla Türkçe müfredata uygun tamamı Suriyeli çocuklardan oluşan toplam 22 ilde Geçici Eğitim Merkezlerine giden Suriyeli çocuk sayısı 230 bine ulaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı GEM dışındaki okullardaki Suriyeli çocuk sayısı ise 370 bin kişiye ulaşmıştır. 2018 yılındaki bu verilere baktığımızda okula giden Suriyeli çocuk sayısı 600 bini

geçmiştir. Bu çocukların yaklaşık 83.246'sı Geçici Barınma Merkezlerinde, 381.593'ü devlet okullarında, 138.387'si Geçici Eğitim Merkezlerinde, 9.620'si ise açık okullarda eğitim görmektedir. Bu da okul çağındaki toplam Suriyeli çocuk sayısının yaklaşık %62'sinin okullaştırıldığını göstermektedir. Geriye kalan %38 lik kısmın ise okul çağında olmalarına rağmen okullaştırılmadığını göstermektedir (GİGM). Özet olarak ;

- Okul çağına gelmiş toplam Suriyeli çocuk sayısı : 976.200
- Okula Giden toplam Suriyeli çocuk sayısı : 608.84
- Okullaştırılan Suriyeli çocuk oranı : %62
- Okullaştırılmayan Suriyeli çocuk oranı : %38
- Devlet okullarına kayıtlı Suriyeli çocuk sayısı : 370 bin
- Geçici Eğitim Merkezlerine kayıtlı Suriyeli çocuk sayısı : 230 bin

Şekil 8 : Afet ve acil durum yönetimi başkanlığı, 2018

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD, 2018) 9 Nisan 2018 tarihinde yayınladığı rapora göre Türkiye'de toplam okula giden suriyelilerin sayısı 612.846'dır. Raporda 33.846 bin kişinin okul öncesi eğitim kurumlarında, 378.304 bin kişinin ilkokullarda, 141.278 bin kişinin ortaokullarda, 59.867 bin kişi ise lise ve diğer eğitim kurumlarında eğitim almaktadır. Ayrıca raporda yetişkinlerin eğitimine ilişkin

rakamlar yer almaktadır. Buna göre 87.168 yetişkin mesleki eğitim alırken, 216.060 yetişkin ise genel eğitim hizmeti almaktadır.

2.9 Öğretmenlerin Göç Süreciyle Gelen Suriyeli Çocuklarla Yaşadığı Sorunlar

Türkiye bulunduğu coğrafi konum nedeniyle komşu olduğu ülkelerde çıkan çatışmalar sonucunda çok sayıda göç almıştır. Hızla devam eden bu insan göçündeki hareketliliğin artması nedeniyle çok farklı statülere sahip çocuklara eğitim hizmeti vermesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler yetiştirilirken tek dil eğitimi ve tek kültürlü çocuklara eğitim verme amacıyla yetiştirilmişlerdir. Fakat göç ile birlikte sınıflarına gelen mülteci çocukların farklı dilleri konuşması ve farklı kültürleri yaşaması sebebiyle, öğretmenler eğitim vermede bir çok öğretimsel zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır.

Bir taraftan farklı dil ve farklı kültür geçmişine sahip çocukların uyum problemini halletmeye çalışılan ve göç etmeden önce yaşadıkları travmatik durumları iyileştirmeye çalışan öğretmenler bir taraftan da mülteci çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmışlardır. Yaşanan bu süreçte öğretmenler, mülteci çocukların kültüre ayak uydurması, okuma ve yazma becerilerinin artması ve iyi birer birey olarak topluma kazandırılması hususunda hayati öneme sahiptirler.

Mülteci çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak zorunda bırakılan öğretmenler, bu zorluklara nasıl başa çıkılacağı ve bu çocuklara nasıl davranması gerektiğini bilmemektedirler. Mülteci çocukların farklı geçmişlere ve farklı eğitimlere sahip olması nedeniyle öğretmenlerin bu çocukların ihtiyaçlarını karşılamada uyguladıkları yöntemler yetersizdir. Bununla birlikte okul yönetimleri öğretmenlerden bu çocuklara ilişkin başarı beklemekte fakat gerekli koşul ve şartları sağlayamadıkları için öğretmenler kendi fikir ve tecrübeleri dışında müdahale edememe zorunda kalmışlardır. Böyle bir sorunun çözülmesi için yalnız başına bırakılan öğretmenlerin yaşadığı problemler özenle tespit edilip çözüm önerileri üretilmelidir. Türkiye’de son dönemde yaşanan hızlı göç hareketleri öğretmenlerin hazır olmadığı bir durum ortaya çıkarmış ve öğretmenler öğretim içeriğinin analizi, uygun öğretim stratejilerinin kullanımı, uygun öğretim araç ve gereçlerini seçme ve etkili kullanma, ölçme araçları

geliştirme ve değerlendirme gibi konularda öğretimsel sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Erdem, 2017).

2.10 Suriyeden Göç Sonrası Gaziantep'in Durumu

Gaziantep'in sürekli nüfus artışının önemli bir kısmı göçten kaynaklanmaktadır. Büyük oranda kendi taşralarından göç alan Gaziantep, son 30 yılda Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Kilis ve Adıyaman gibi çevre illerin kırsal bölgelerinden de göç almaktadır. Fakat 2011 yılında patlak veren Suriye krizi sonrası Gaziantep, Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç sonrası en çok etkilenen illerin başında gelmektedir. GİGM 2017 verilerine göre Gaziantep'de 370.646 suriyeli yaşamaktadır (AFAD). Fakat kayıtlı olmayan suriyelileri de düşündüğümüzde bu sayı daha fazladır. Gaziantep'de kamplarda kalan suriyeli sayısı 35.361 iken kamp dışında kalan suriyeli sayısı 335.2852'dir. Afad Nisan 2018 verilerine göre Gaziantep'de İslahiye Çadırkenti, Karkamış Çadırkenti, Nizip Çadırkenti ve Nizip Konteynerkent olmak üzere geçici barınma merkezinde kalan Suriyeli sayısı 24.047 dir (AFAD,2018).

Gaziantep'deki suriyelilerin büyük bölümü kamp dışında dağınık biçimde yaşamaktadır. 142.596 suriyeli Şahinbey ilçesinde yaşarken, bu ilçeyi 68.765 göçmenin yaşadığı Şehitkamil ilçesi takip etmektedir. En az Suriyelinin bulunduğu ilçe ise Yavuzelidir. Gaziantep ilinde kamp dışı ve kamp içi Suriyelilerin cinsiyet dağılımlarına baktığımızda erkek nüfusunun kadın nüfusundan fazla olduğu görülmektedir (AFAD).

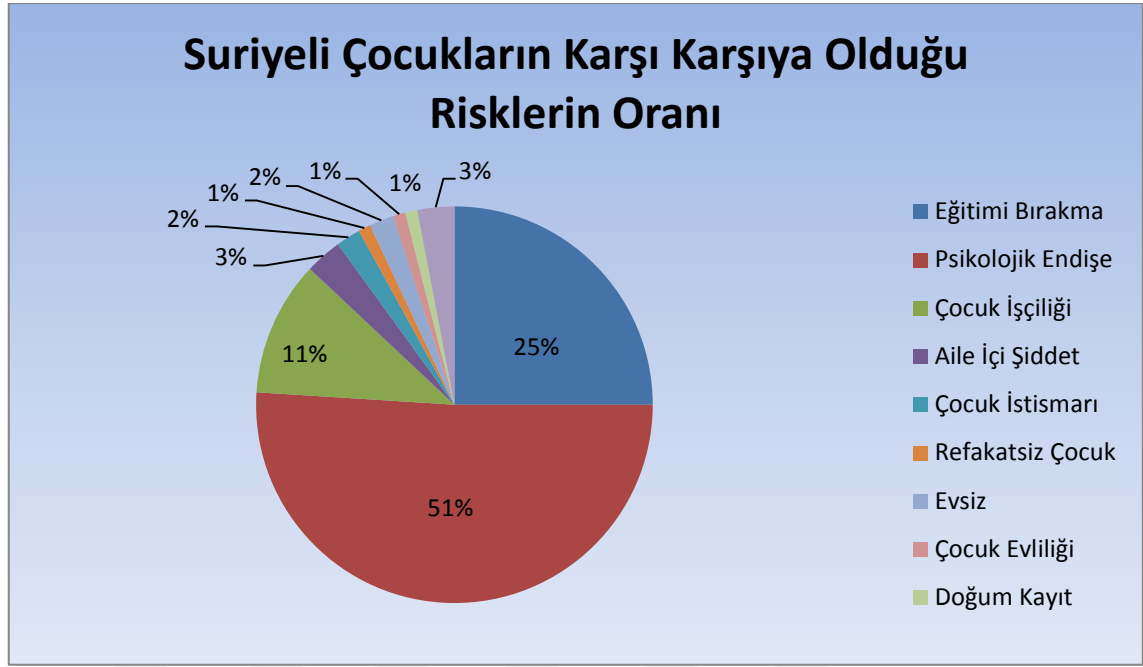
Gaziantep'deki suriyelilerin eğitim durumları incelendiğinde MEB, 23.09.2014 tarih ve 2014/21 sayılı genelge doğrultusunda; yabancılara yönelik eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi için Milli Eğitim başkanlığında kurumların temsilcilerinin de yer aldığı bir komisyon oluşturmuştur. Gaziantep ilindeki barınma merkezlerinde ilköğretim, ortaöğretim ve okul öncesi çağındaki 10.363 öğrenciye 88 derslikte 349 öğretmen eşliğinde eğitim hizmeti verilmektedir. Bunun yanında geçici barınma merkezlerinde açılan 17 yetişkin eğitim kursunda 694 kursiyere de hizmet verilmektedir. Gaziantep'te kamp dışındaki Suriyeli misafirlerin eğitim durumu incelendiğinde ise çeşitli sivil toplum kuruluşların, Suriyeli Dernek ve Vakıfların, UNICEF, AFAD, Türkiye Diyanet Vakfının ve İldeki yerel belediyelerin (Gaziantep Büyükşehir, Şahinbey ve Şehitkamil Belediyeleri) Suriyeli misafirlerin eğitim

faaliyetine katkıda buldukları görülmektedir. Toplam 338 derslikte 10.901'i kız ve 10.351'i erkek olmak üzere 21.252 öğrenciyse, 613 Suriyeli, 41 Türk öğretmen ve 69 harici personelle eğitim hizmeti verilmektedir. Ayrıca İl Milli Eğitim Misafir Öğrenci Uygulaması çerçevesinde 1.515 Suriyeli öğrenci Gaziantep genelinde Türk öğrencilerle birlikte örgün eğitime devam etmektedir. Gaziantep İlinde 5-17 yaş aralığındaki Suriyeli çocukların ancak 31.615'ine (% 51.30) eğitim verilmektedir. Eğitim hizmeti veren adı geçen kurum ve kuruluşlar da Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumlarında ya da kendilerinin buldukları binalarda eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedirler. Bu kuruluşlar bu faaliyetlerini sürdürürken bina, sıra, masa vb. gibi eğitim-öğretim faaliyetlerini Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kurumlardan faydalanmaktadırlar. Bu eğitim kurumlarında ders müfredatı olarak Suriye Ulusal Konseyinin belirlediği eğitim-öğretim müfredatına göre kitaplar basılmaktadır. Bu kitaplar ülkemizde basılabildiği gibi Suriye'den de temin edilmektedir. Bunların dışında Gaziantep merkez, İslâhiye ve Nizip ilçelerinde Suriyeliler için prefabrik okul ve derslik inşaatları devam etmektedir (Sandal, Hançerkıran, Tıraş, 2016).

2.11 Temel Eğitim Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişimindeki Temel Sorunlar

Suriye'de çıkan savaşla birlikte insanların göç etmesi ve geldikleri yerlere ayak uydurma konusunda en çok zorluğu şüphesiz çocuklar yaşamıştır. Savaştan önce sıradan hayatları olan Suriyeli çocuklar savaş sonrası göçle birlikte bir çok sorunla karşı karşıya kalmışlardır. Yanında ailesi veya refakatçisi bulunan çocuklar azda olsa kimsesiz çocuklara göre daha iyi imkanlara ulaşmaktadır. Fakat refakatsiz olan çocukları için durum aynı değildir. Bu çocuklar bütün hizmetlere ulaşmaya çalışma başarıları tamamen kendi yetenekleri ve çabalarına bağlıdır. Çocuklar yaşadıkları zor zamanların etkisiyle hayatta kalmak için eğitimi arka planda tutmaktadırlar. Onlar için öncelikli hedef aç kalmamak ve yatacak bir yer bulmaktır. Kısaca, önce hayatta kalmak için mücadele etmektedirler.

Şekil 9 : Birleşmiş milletler yüksek komiserliği bürosu, 2015

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu'nun, 2015 yılında "Suriyeli Çocukların Karşı Karşıya Olduğu Risklerin Oranı" raporuna baktığımızda, çocukların en çok psikolojik endişe içerisinde olduğunu görmekteyiz. Bunun dışında eğitimi bırakma ve çocuk işçiliği, çocukların karşı karşıya olduğu riskler arasındadır.

2.11.1 Psikolojik Sorunlar

2011 yılında Suriye'de başlayan şiddetli savaş sonucunda insanlar göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu süreçte en fazla zararı ise çocuklar görmüştür. Çocukların savaş ortamında yaşadıkları travma onları psikolojik olarak kötü etkilemiş ve sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirmelerini neredeyse imkansız duruma getirmiştir. Suriyeli çocuklar savaş nedeniyle ailelerindeki kişilerin ölümüne tanık olma, tehlikeli durumlarla karşı karşıya kalma, Bu durum çocukları eğitimden de uzaklaştırmıştır. Süreç boyunca savaşın ortaya çıkardığı psikolojik yük ve göç süreci , çocukları dayanılmaz bir hale getirmiştir. Kısaca diyebiliriz ki Suriye'de çıkan savaşın en ağır bedelini çocuklar ödüyor. Oysa bu çocukları karanlık bir geleceğe hazırlamak yerine, onları topluma faydalı bir birey olarak hazırlamak için sağlıklı ve verimli bir eğitim temel zorunluluktur. Çocukların yaşadığı bu travmayı azaltmak ise kısa vadeli çözümler ile değil uzun vadeli çözüm uygulamaları ile mümkündür.

2.11.2 Ekonomik Sorunlar

Temel eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitime erişimindeki temel etmenlerden bir tanesi de ekonomik zorluklardır. Türkiye’de bulunan devlet okulları her ne kadar ücretsiz olsa da okul yönetimleri çocukların okula kaydı sırasında malzeme parası, kitap parası gibi gizli ücretler alması Suriyeli aileleri zorlamakta ve ekonomik yetersizlikten dolayı çocuklarını okula göndermemektedir. Bunun nedenleri arasında hem savaş sırasında kaybettikleri ebeveynleri hem de göç ettikleri yerlerde asgari bir yaşam için maddi gereksinime ihtiyaç duymalarıdır. Erkek çocuklar için bu durum daha da önem kazanmaktadır. Çünkü erkek çocuklar aile içerisinde çalışıp para kazanması gereken en muhtemel kişidir. Bu da özellikle çocuklar için çocuk işçiliği sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Ekonomik nedenler söz konusu olduğunda genellikle çocuklar okula dönmeye istekli olmakla birlikte bazı çocuklar, okula gitmenin zaman kaybından başka bir şey olmadığını, bir an önce gelir getirici işlerde çalışmanın veya meslek edinmek için çaba sarf etmenin daha önemli olduğunu düşünmektedirler (Yalçın, 2017). Bu konuda yapılan araştırmalar gösteriyor ki ; geliri olmayan ya da gelir seviyesi düşük olan Suriyeli ailelerin çocukları, geliri daha iyi durumda olan Suriyeli ailelerin çocuklarına göre daha az okula gitmektedir. Bu da temel eğitim çağındaki Suriyeli çocukların ve ailelerinin ekonomik durumları, çocukların eğitime erişmesindeki en büyük engellerden bir tanesidir.

2.11.3 Çocuk İşçiliği Sorunu

15 yaşın altında hayatını kazanmak ve aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla çalışma hayatına atılan çocuklara “çalışan çocuk” ya da “çocuk işçi” denmektedir. Aile gelirinin düşmesi, yoksulluk ve ebeveynlerin işsizliği gibi sebeplerle ailedeki tüm bireylerin çalışmak zorunda kalmaları özellikle küçük yaşlardaki çocukların iş yaşamına atılmasını zorunlu kılmaktadır (Harunoğulları, 2016). Suriyeli çocukların ekonomik nedenlerden dolayı para kazanma zorunluluğu Suriyeli çocuk işçi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Suriyeli çocuklar arasından özellikle 12-14 yaş arasındaki lise çağındaki çocuklar düşük ücretli günlük işlerde çalışarak hem sağlıksız bir çocukluk geçirmekte

hem de eğitimden geri kalmaktadırlar. İş bulamayan ya da başka seçeneği olmayan Suriyeli çocuklar ise sokakta dilenmek zorunda bırakılmışlardır. Türkiye'ye gelen Suriyeli aileler arasında 12-13 yaşından büyük kız çocuklarını okula göndermeme eğilimi yüksek orandadır. Erkek çocuklar ise, pek çoğunun kayıt dışı olsa da, çalışmak zorunda bulunmaları eğitimlerini bırakmalarına sebep olmuştur (Erdoğan ve Ünver, 2015). Türkiye'ye gelen Suriyelilerin demografik özelliklerine baktığımızda çocuk sayısının fazla olduğu ve bu nedenle okullaştırılmayan Suriyeli kız çocukları ve para kazanma zorunluluğundan dolayı çalışan Suriyeli erkek çocukların eğitimden uzak kaldıkları söylenebilir.

2.11.4 Eğitime Katılım ve Veri Sorunu

Türkiye'de yaşayan Suriyelilerle ilgili ciddi bir veri sorunu yaşanmaktadır. Bu konuda yeterince araştırma yapılmaması verilerin toplanması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine engel olmaktadır. Türkiye'de bulunan toplam Suriyeli sayısının tespiti konusunda kaçak giriş yapan suriyelilerden dolayı problem yaşanmaktadır. Tespiti yapılan suriyeli kız çocukları ise ekonomik nedenlerden dolayı genç yaşta evlendirilerek eğitime katılması engellenmektedir. Özellikle kamp dışında yaşayan Suriyeliler ile ilgili pek veri bulunmamaktadır. Dışarda yaşayan kayıt dışı Suriyeli çocuk sayısı ile ilgili elimizde veri olmadığı için bu çocukların okula erişimlerinin sağlanması pek mümkün değildir. Kamplarda yaşayan Suriyeliler ile ilgili araştırmalarda da sonuç pek farklı değildir. Genel itibarıyla yabancı uyruklu insanların kaldığı kamplarda araştırma yapılmasına izin verilmemekte ve sadece kampların durumları ile ilgili açıklamalar yapılmaktadır. Bu durum kamplarda yaşayan çocukların eğitim oranlarının ne durumda olduğu konusunda bir fikrimizin olmasına engel olmaktadır.

2.11.5 Dil Sorunu

Türkiye'ye gelen Suriyeli insanların büyük bir çoğunluğu Arapça konuşmaktadır. Eğitim konusunda ki en büyük sorun ise Suriyeli çocukların Türkçe bilmedikleri için devlet okullarında eğitim alma imkanı olanaksızdır. Türkiye, diğer arap ülkelerine göç eden Suriyeliler için her alanda daha fazla çaba sarf etmek zorundadır. Kamp içerisinde yaşayan ve kamp dışında yaşayan Suriyeli çocuklar için

Türkçe eğitim verecek nitelikli öğretmen ve nitelikli eğitim verecek metaryel eksikliği yaşanmaktadır. Genelgeye göre, Türkçe ve Edebiyat eğitimi alan öğretmenleri, sınıf öğretmenlerini, yabancı dil öğretmenlerinin Türkçe öğretmen üzere görevlendirilmesi gerektiği yazmaktadır. Ancak bu öğretmenler hem Arapça bilmedikleri hem de yabancı uyruklu öğrencilere nasıl eğitim verecekleri hususunda uzman olmadıkları için, Suriyelilere Türkçe dersi vermeyi talep etmemektedir (Emin,2016). Suriyelilerin Türkiye'ye gelişinin geçici olmadığı ve uzun yıllar devam edecek gibi görünmesi, bu insanların Türkçe bilmedikleri için topluma uyum sağlama konusunda sıkıntı yaşayacaklarını göstermektedir. Geçici koruma altındaki suriyeli çocukların ve yetişkinlerin hem günlük hayatta hem de eğitim hayatında en çok karşılaştıkları sorun dil sorunudur. Bu durumu ortaya çıkaran en önemli şey ise hastahanelerde doktorların Arapça bilmemesi, günlük hayatta karşılaştıkları insanların Arapça bilmemesi, okullarda ise rehber öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin Arapça bilmemesidir. Bu konuda yapılan araştırmalar da gösteriyor Türkçe bilmeyen ya da az bilen suriyeli çocuklar okula kayıt olmasına rağmen dil konusunda sıkıntı yaşadığından, okuldan uzaklaşmakta ve bir müddet sonra okulla olan ilişkisi tamamen kesilmektedir.

2.11.6 Okulların Fiziksel Sorunları

Suriyeli çocukların eğitimi için devlet okullarının fiziki altyapıları bir çok ilde yetersiz kalmaktadır. Yapılan araştırmalarda yeterli derslik ve sınıfın olmaması nedeniyle bir çok Suriyeli çocuğun okula kaydı yapılamamıştır. Suriyeli çocukların çok az kısmı eğitime katılmasına rağmen kalabalıklaşan sınıflar ve meteryal eksikliği nitelikli eğitimin önüne geçmektedir. Kamp içinde ve kamp dışında kurulan eğitim merkezleri ise yetersiz kalmaktadır. Bir çok ilde çadırlarda zor şartlar altında eğitim gören suriyeli çocuklar mevcuttur. Geçici Eğitim Merkezleri için uygun binaların yapılmasında sorunlar yaşanmaktadır. Karma eğitim yapan her okulda sorunların yaşanması, devleti tekli eğitim sistemine geçilmesine zorlamıştır. Fakat bu sefer de okul yetersizliği sorunu ortaya çıkmıştır. Bunun dışında Suriyeli çocukların eğitim aldığı yerlerde oyun alanlarının yetersiz olması, Suriyeli çocukların enerjilerini şiddet vb. eylemlerle çıkarmasına neden olmaktadır.

2.11.7 Öğretmen Sorunları

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin eğitim seviyeleri hakkında yeterli veri bulunmamaktadır. Bu nedenle bu Suriyelilerden hangisinin öğretmen vasfına sahip olduğu bilinmemektedir. Bunun sonucunda ise öğretmen olmamasına rağmen sadece Arapça bildiği için okullarda eğitim veren Suriyeli öğretmenler, kaliteli eğitimin önüne geçmektedir. Devlet okullarında bulunan öğretmenler ise eğitim çağındaki Suriyeli çocuk sayısının artmasıyla birlikte sayı olarak yetersiz kalmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde Suriyeli çocuklara eğitimi kimin vereceği hususu çözüme ulaşmamıştır. Hem dil sorunu hem de okulların kalabalıklaşması sorunu öğretmenleri de çaresiz bırakmıştır.

2.11.8 Müfredat Sorunu

Suriyeli çocukların eğitimi hususunda karşımıza çıkan en önemli sorunlardan bir tanesi de müfredat. Suriye'deki eğitim müfredatının din ağırlıklı olması da bu konuda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin elini kolunu bağlamaktadır. Özellikle karma eğitim sistemine sahip okullar müfredat konusunda ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Geçici Eğitim Merkezlerinde ise Suriye'deki eğitim müfredatının Türkçe'ye çevirilip okutulması mı yoksa Türkçe ders sayısının artırılıp Türk eğitim müfredatının okutulması konusunda tam sonuca varılamamıştır. Butün bunların dışında eğitim alan Suriyeli çocukların, mezuniyet belgelerinin nasıl olacağı hususu büyük bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.

2.11.9 Kültürel Sorunlar

Suriyede'ki eğitim sistemine baktığımızda Anaokul, İlkokul ve Orta okul bölge bölge farklılıklar olsa da genel olarak zorunludur. Lise eğitimi ise zorunlu tutulmamaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalar, Suriye'de eğitime pek fazla önem verilmediğini göstermektedir. Bu durumun savaş sonrası göç ettikleri yerde de devam etmesi, Suriyeliler için eğitimi geri plana atmıştır. Bunun sonucunda özellikle lise çağındaki çocukların okullaşma oranı oldukça düşüktür. Suriye'deki eğitim sisteminde kız-erkek karma eğitim uygulaması bulunmamaktadır. Yani kız çocuklar ile erkek

çocuklar ayrı sınıflarda ve genellikle ayrı okullarda eğitimlerini sürdürmektedir. Türkiye'deki eğitim sistemi düşünüldüğünde ise onların kültürüne uymadığını görmekteyiz. Türkiye'de kız ve erkek çocukların aynı sınıfta eğitim alması, Suriyeli aileler tarafından olumsuz genellikle karşılanmaktadır (Yalçın, 2017). Bu durum okullaşma oranını büyük ölçüde olumsuz etkilemektedir. Yapılan bir araştırmada Geçici Eğitim Merkezinde görev yapan bir öğretmen sorunu; “Karma eğitimden vazgeçilmelidir. Suriyeliler karma eğitime bir türlü alışamıyor, bu uygulamayı tuhaf karşılıyor. Suriye’de öğretmenler bile sınıfla hemcins oluyorken burada tam karma olmasına alışamıyorlar” diyerek dile getirmiştir. Her ne kadar Suriye kültürüyle Türk kültürü arasında benzerlikler olsa da bu durum bazı alanlarda farklılıklar olarak ortaya çıkmaktadır. Türk eğitim sistemi karma eğitim sistemi yerine Suriyeli çocuklara ve aile kültürlerine uygun eğitim sistemi üzerine adımlar atması okullaşma oranını olumlu şekilde etkileyecektir.

2.11.10 Toplumsal Kabul Sorunları

Farklı kültürden ve farklı coğrafyadan kitleler halinde Türkiye'nin belirli bölgelerine göç yaşanınca doğal olarak Türk aileler ve bireyler bunu kabul etmek istememiştir. Bu durum hem Suriyeliler hem de Türkler için geçerlidir. Bu durumun eğitim üzerindeki etkilerini düşündüğümüzde Suriyeli aileler, çocuklarının okullarda ayrımcılığa maruz kalacakları korkusu ile çocuklarını okul göndermeyi istememektedir. Çocuklarını devlet okulları yerine Geçici Eğitim Merkezlerine göndermeyi daha çok istemektedirler. Türk aileler ise çocuklarının okuduğu sınıflarda Suriyeli çocukların olmasını istememektedir.

Suriyeli çocukların eğitim süreçlerinde fırsat eşitsizliği yaratan bu olumsuzluklara ek olarak, İnsan Hakları İzleme Örgütü raporunda, bazı devlet okullarının Suriyeli çocukları reddettiği veya ihtiyaçlarını makul ölçüde karşılamadığı belirtilmektedir. Türkiye'nin yasal çerçeveyi Suriyeli çocukların devlet okullarına gitmesini sağlayacak şekilde değiştirmiş olmasına rağmen, Türkiye'deki bazı devlet okullarının hâlâ, kayıt yaptırmak için gerekli olmayan belgeleri talep ettiği, aileler tarafından ifade edilmiştir. Bir çok ailenin ise yönlendirme eksikliği nedeniyle Türkiye'deki okula kayıt yaptırmaya usulleriyle ilgili önemli bilgilere sahip olmadığı

belirtilmektedir. Ayrıca okul çağındaki çocuklardan bazılarının camiler, kayıt dışı geçici eğitim merkezleri veya hükümet dışı kuruluşlar tarafından sağlanan yaygın eğitim programlarına devam ettiği; hizmetlerden Türkiye çapında kaç çocuğun yararlandığına dair kapsamlı bir verinin bulunmadığı ve camilerdeki derslere giden çocukların velileri, bu tür programların tamamen Kur'an eğitimine yoğunlaştığını ve genellikle ücretsiz olduğunu ifade etmişlerdir (Human Rights Watch, 2015).

2.11.11 Suriye'deki Savaşın Belirsizliği Sorunları

Türkiye'deki Suriyeli çocukların okullaşmamasındaki en büyük nedenlerden bir tanesi de göç ettikleri yerde uzun süre kalmayacaklarını düşünmeleridir. Çocuklar ve aileler yakın gelecekte kariyerlerinin ne durumda olacağı konusunda bir fikre sahip olamamaktadır. Aynı zamanda yaşadıkları yerlere uyum sağlayamama korkusuyla bir başka yere göç etme ihtimali okullaşma oranını olumsuz olarak etkilemektedir. Fakat ilk zamanlar geçici olacağı düşünülen bu göç hareketi, zaman ilerledikçe uzun süreceğinin anlaşılmasıyla birlikte bu konuda net kararlar alınması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Butün bu koşullar Türk aileleri, Suriyeli aileleri, öğretmenleri, okul yöneticilerini isteksizliğe sürüklemekte ve eğitime olumsuz yansımaktadır.

2.12 Çocuk Hakları

Tarih boyunca çocuk nüfusu ülke yapılanmalarında ön planda tutulmaya çalışılmıştır. İlk zamanlar çocuklara modern çağın gerektirdiği şekilde değer verilmesi de modern çocukluk anlayışı zamanla küresel çapta önemini arttırmıştır. Modern çocukluk anlayışının gelişmesiyle birlikte çocuk hakları kavramı ortaya çıkmıştır. Çocuk hakları kavramı, “ çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan özgürlük ve saygınlık içerisinde , sağlıklı ve normal şekilde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararları” şeklinde ifade edilmektedir (Akyüz, 2011).

Çocuk haklarının genel insan haklarından ayrılması ve özel olarak değerlendirilmesi uluslararası hukukta iki temel nedene dayanır. Bunların birincisi, yetişkin bir bireyin küçültülmüş halinin çocuk olmadığı anlayışıdır. Yani çocuklar birer yetişkin değil, özel varlıklardır ve kendilerine has gereksinimleri vardır. İkincisi ise tüm

dünyada çocukların ciddi tehlikelerle karşı karşıya olmalarıdır (Akyüz, 2011). Barınma başta olmak üzere, yoksulluk, eğitimden uzak kalma ve sömürülme bu duruma örnektir.

Tarihte çocukların yetiştirilmesi hususundaki bütün sorumluluklar ailelerinin ahlaki sorumluluğu olarak kabul edilse de savaşların artması ve korunmaya muhtaç çocuk sayısındaki artış, Dünyada ve Avrupa'daki devletlerin çocuğa yönelik ilgisini arttırmıştır. Buna bağlı olarak yapılan kanuni düzenlemelerde çocuklar da yer almış ve çocuk hukukunun gelişimi hız kazanmıştır. Modern devletin çocuklara karşı olan görevi sadece anne ve babayı desteklemek değil, çocuğun gelişimini güvence altına almak ve ekonomik refahını sağlamaktır (Akyüz, 2011). Bütün bu gelişmelerle birlikte çocuk hakları kavramının aslında ihtiyaç temelli bir kavram olmadığını, hak temelli bir kavram olduğunu ve bu yüzden kanunlarla ve yasalarla koruma altına alındığını söyleyebiliriz.

2.12.1 Uluslararası Sözleşmelerde Çocuk Hakları

Çocuk haklarının korunması hususunda önceleri bazı adımlar atılmak istenmişse de çocuk haklarına dair en önemli adım 1.Dünya savaşından sonra zorunluluktan atılmıştır. Savaştan sonra Avrupa'nın her yerinde sürekli artan korunmasız çocukların sayıları, acil çözüme ulaştırılması gereken bir konu olarak gündeme gelmiştir. Buna bağlı olarak Cenevre'de "Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği" kurulmuş ve 1924 yılında bu birliğin hazırlamış olduğu "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi" kabul edilmiştir. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesinin maddeleri şu şekildedir (Erbay, 2011).

1. Çocukların ruhen ve bedenen doğal bir biçimde yetişmesi için çocuklar gerekli olanakları sağlayan şartlar içerisinde bulundurulmalıdır.
2. Çocuğun beslenme ihtiyacı karşılanmalı, sağlık ihtiyacı karşılanmalı, eğitim ihtiyacı karşılanmalı ve en önemlisi korunmaya muhtaç çocuk korunmalıdır.
3. Herhangi bir zor durumda ilk müdahale çocuklara yapılmalıdır.
4. Çocuk kendi kendini idame ettirecek duruma getirilmeli ve her türlü istismardan korunmalıdır.

5. Çocuk yeteneklerini hemcinslerine hizmet etmek için geliştirmeli ve bu yapıya göre eğitilmelidir.

Bu bildiri 1.Dünya savaşından sonra çocuk hakları konusunda atılmış en önemli adımların başında gelse de 2.Dünya savaşının başlamasıyla Milletler Cemiyeti etkinliğini kaybetmiştir. Buna bağlı olarak bu bildiri geçerliliğini yitirmiştir. 2.Dünya savaşının ardından yeni kurulan Birleşmiş Milletler, Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesinden esinlenerek yeni bir bildiri hazırlamıştır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları bildirgesi 10 maddeden oluşmaktadır. 20 Kasım 1959 yılında Birleşmiş Milletler genel kurulunda oy birliği ile kabul edilmiştir (Müftü, 2001). Hem çocukların korunmasını içeren hem de sağlıklı bir çocukluk geçirmesinin ilkelerini söyleyen bu bildirge uluslararası toplumlar tarafından da yol gösterici nitelikte bir bildiri olmuştur. Fakat bu bildiri çocuklara verilmesi gereken önemi belirtmede bağlayıcı bir özelliği yoktur ve yasal olarak çocuk haklarının güvence altına alınması konusunda yeterli değildir. Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin kabulü ile birlikte hem çocuklara verilmesi gereken önem belirtilmiş hem de ilk kez çocuk hakları yasal güvence altına alınmıştır. Uluslararası hukukta çocuk haklarını savunan temel yasal metin olan bu sözleşme 20 Kasım 1989 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Bu sözleşme bağlayıcıdır ve yaptırım gücüne sahiptir. Birleşmiş Milletlere üye olan 195 devlete karşı bu sözleşme belirli sorumluluklar yüklemektedir. Sözleşme onaylandıktan sonra her devlet kendi yasalarını bu sözleşmedeki maddelere göre düzenlemek ve uyumlu hale getirmek zorundadır (Akyüz, 2011). Çocuk Hakları Sözleşmesinin 4 temel ilkesi sözleşmeyi özetler niteliktedir. Bunlar;

- 1- *Ayrımcılık Yasağı* : Bu sözleşmeye göre haklar bütün 18 yaşına kadar olan bütün çocukları kapsar. Her çocuk kendilerinin ve ebeveynlerinin sahip oldukları din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal statü nedenlerden dolayı ayrımcılığa tabi tutulmazlar.
- 2- *Çocuğun Yaşama ve Gelişme Hakkı* : Çocuklar doğdukları andan itibaren en temel insan hakkı olan yaşama ve gelişme hakkını devletler sağlamak zorundadırlar. Buradaki gelişme hakkı sadece fiziksel gelişmeyi değil maddi-manevi her türlü gelişmeyi kapsamaktadır.
- 3- *Çocuğun Yüksek Yararına Öncelik Tanınması*: Çocuk Hakları Sözleşmesindeki temel amaç, çocuğun yararlarının korunmasının

sağlanmasıdır. ÇHS her çocuğun yüksek yararını gözetmektedir. Çocuğun yararlarının çatıştığı durumlarda öncelik çocuğun yanında olmayı gerektirir.

- 4- *Çocuğun Dikkate Alınması ve Katılım Hakkı* : Bireyler için katılım hakkı içinde buldukları toplumlarda söz sahibi olma hakkını ifade etmektedir. Çocuk için öncelikli katılım hakkı, onları toplumun bireyleri olarak kabul etmektir. Buna göre çocuklar görüşlerini ifade etme özgürlüğüne sahiptirler.

Çocuk hakları sözleşmesinde yer alan bu dört temel ilke çocuklar için geçerli olan en temel ihtiyaçları göz önünde bulundurmaktadır. Bu sözleşmeye bağlı olan bütün devletler de bu ilkelere göre yasasını düzenlemeli ve çocukların yüksek yararına öncelik olarak görmelidir.

2.12.2 Çocuk Haklarının Türkiye Tarihi

Çocuk hakları konusunu Türkiye tarihi içerisinde incelediğimizde ilk olarak Tanzimat Döneminin getirmiş olduğu modernleşme hareketleri sırasında, çocuk hakları kavramı bazı aydınlar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Çocukların hakları ile ilgili gerçekleşen uluslararası çalışmalara Türkiye kayıtsız kalmamış ve Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesine dahil olmuştur. Türkiye'nin ilk kez yer aldığı uluslararası çalışma ise çocukları koruma kuruluşlarının 1936 yılında düzenlediği Balkan Kongresi'dir. Çocuk hakları konusundaki atılan en önemli adımlardan bir tanesi de Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesinin referans alınarak hazırlanan Türk Çocuk Hakları Bildirisinin hazırlanmasıdır. 1963 yılında Unesco Türkiye Milli Komisyonu tarafından kabul edilen 6 maddelik bu bildiriye çocuğun korunmasına yönelik yasalara öncelik verilmiştir.(Erbay, 2011).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini ise Türkiye, yürürlüğü girdiği 1990 yılında imzalamıştır. Bu sözleşmedeki bazı maddelere azınlıklar konusundaki yorumlarından dolayı çekimser kalan Türkiye, sözleşmenin bağlayıcılığı ve yaptırımlarından dolayı iç hukuk kurallarını buna göre düzenlemiştir. Bu doğrultuda Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu bu sözleşmeye göre oluşturulmuş veya düzenlenmiştir (Akyüz, 2011).

Türkiye Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini olduğu gibi kabul etmektedir. 5393 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, ülke sınırları içindeki her bir çocuğun her koşulda kanundan kaynaklanan şekliyle korumadan faydalanabileceği belirtilmektedir. Son yıllarda artan Suriyeli göçünden dolayı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91.Maddesine göre 2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliğinde değişikliklere gidilmiştir (MEB,tarihsiz). Bu kanuna göre hem kamp içerisinde yaşayan hem de kamp dışında yaşayan Suriyeli vatandaşların eğitim, sağlık ve sosyal yardım hizmetlerine erişimleri sağlanmıştır. Eğitim çağındaki Suriyeli çocuklar ise Milli Eğitime bağlı okullarda ve Geçici Eğitim Merkezlerine erişim hakkı elde etmişlerdir.

2.13 Türkiye'nin Mülteci Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri

Son yıllarda küresel çapta en büyük sorunlardan birisi olan yerinden edilme durumu, çocukların en temel hakkı olan eğitim hakkından mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre yerinden edilme hareketlerinin büyük çoğunluğunu çocuklar oluşturmaktadır. Türkiye bünyesinde en fazla mülteci bulundurması nedeniyle çocukların eğitimi konusu büyük bir sorun teşkil etmektedir. Suriye'de savaşın ilk başladığı yıllarda Türkiye, savaşın geçici olmasını düşündüğü için mülteci çocukların eğitimi konusu küçük çaplı projelerle çözmeye çalışmıştır. 2012 yılında MEB tarafından Suriyelilere Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat ile eğitimleri desteklenmiştir. Bu vesile ile Suriyelilerin geri döndüklerinde herhangi bir sorun yaşamaması hedeflenmiştir (Dinçer,2012). Fakat; savaşın uzaması ve halen belirsizliğini koruması nedeniyle son yıllarda eğitim konusunda büyük ve ileriye dönük projeler uygulanmaya başlanmıştır. 2014 yılında çıkan mevzuatla birlikte mülteci çocuklara devlet okullarına ve özel okullara kayıt olma hakkı tanınmaktadır. Mevcut durumda mülteci çocukların eğitimi için hem devlet hem de sivil toplum kuruluşları çeşitli faaliyetler üzerinde çalışmaktadır. Aşağıda mülteci çocukların eğitimi için verilen hizmetler incelenecektir.

2.13.1 Geçici Eğitim Merkezleri

Geçici eğitim merkezleri ilk olarak 2013 yılında kurulmaya başlanmıştır. GEM'lerin kurulmasında Türkiye Diyanet Vakfı (TDV)'nin büyük katkıları

bulunmaktadır. GEM'ler ilk olarak diyanet desteği ile Nizip ilindeki Kuran kurslarının fiziksel şartlarından yararlanarak Suriyeli çocuklara eğitim verilmesi ile başlamıştır. GEM'in temelini ise ilk kez aylık ücret ödenerek istihdam edilen 100'e yakın Suriyeli öğretmenler oluşturmaktadır (Topçu,2017). 2017 yılının Mart ayında Milli Eğitim Bakanlığının açıkladığı rapora göre, ülke genelinde 432 adet GEM bulunmaktadır. Bu GEM'lerin 31'i 22 ildeki kamplarda bulunurken, geri kalan 401 GEM ise farklı illerde kamp dışı alanlarda bulunmaktadır. Geçici Eğitim Merkezlerinde 2017 yılında toplam 287.019 mülteci çocuk eğitim görmektedir. MEB'in Eylül 2017 yılındaki raporlarına göre ise ülke genelinde toplam 370 GEM bulunmaktadır. Buna göre GEM'in ilk başladığı andan itibaren sayısında azalma görülmektedir. Yine MEB'in Eylül 2017 raporuna göre GEM'lerde toplam 13.080 Suriyeli öğretmen çalışmaktadır (MEB,2017).

Göç literatürüne göre GEM'ler örneği bulunmayan bir eğitim uygulamasıdır. Benzeri olmayan GEM'lerin oluşmasında iki temel faktör rol oynamaktadır. Bunlar; büyük sayıda kitlesel göçün çok kısa zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesi ve Suriye'deki iç savaşın ve rejimin geleceğinin belirsizliğidir. Türkiye'de GEM'ler ilk uygulanmaya başladığında Suriyeli çocuklar için büyük önem arz taşımaktaydı. Fakat; Suriye'deki savaşın giderek artması, göç hareketinin yıllara göre artması ve ülkeye gelen Suriye'lilerin uzun süre kalacağını anlaşılmamasıyla MEB'in uygulamaya başladığı GEM gibi kısa vadeli çözümlerin eğitime çare üretemeyeceği anlaşılmıştır. Bunun sonucunda GEM'lerde hem sayı olarak hemde eğitim verdiği öğrenci sayısı olarak azalmalar görülmüştür. Buna bağlı olarak MEB, Geçici Eğitim Merkezlerini aşamalı bir şekilde kapatma kararı almıştır. Bu karar doğrultusunda 1.sınıf, 5.sınıf ve 9.sınıf kayıtlarını durdurarak mülteci öğrencileri devlet okullarına yönlendirmiştir. Önümüzdeki yıllarda GEM'lerin tamamının kapatılması ve Suriyeli çocukların devlet okullarında Türk Eğitim Sistemi içerisinde eğitim görmesi hedeflenmektedir (Eğitim Bir Sen, 2017).

2.13.2 Devlet Okulları

GEM'lerin kapatılma kararı sonrasında Suriyeli çocuklar eğitim almak için devlet okullarına yönlendirilmektedir. Bunun sonucunda MEB'in 2017 Eylül raporuna göre 14.000'den fazla devlet okulunda 238.175 Suriyeli çocuk eğitim görmektedir. Bu

öğrenciler Türk Sistemine Göre, Türk öğrencilerle aynı kitapları kullanarak eğitim görmektedir (MEB, 2017).

Geçici Eğitim Merkezlerinin kapatılması ile birlikte devlet okullarında okuyan Suriyeli çocuk sayısında da artış görülmektedir. Suriyeli çocuklara devlet okullarında eğitim görme hakkı tanıldıktan sonra Suriyeli çocukların eğitime erişim sayılarında da artışlar gözlenmektedir. Bunun dışında, bir taraftan devlet okulları sayesinde Suriyeli çocukların eğitime erişimleri artarken, Suriyelilerin yoğun olduğu yerlerde bulunan devlet okullarında aşırı taleple birlikte sorunlar meydana gelmektedir. Bu sorunların çözümü için okul saatlerinde değişiklik gibi çeşitli çözüm önerileri ortaya konulmaktadır(MEB,2017).

2.13.3 Suriyeliler Tarafından Açılan Özel Okullar

Türkiye’de ikamet eden suriyeliler herhangi bir ilde kendi imkanları doğrultusunda ya da devletin onlara tahsis etmiş olduğu yerlerde özel okul açma imkanına sahiptirler. Bu tür özel okullar, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde görülmektedir. Fakat Suriyelilerin eğitim konusunda en büyük engellerden birinin ekonomik nedenler olduğu düşünüldüğünde bu okullara olan ilginin düşük olduğu görülmektedir (Emin,2016).

2.13.4 Devletin Diğer Hizmetleri

Suriyeli çocukların eğitime erişimi hususunda farklı aktörler tarafından hizmetler yürütülmektedir. Devletin eğitime erişimin artmasına yönelik uygulamaya koyduğu en önemli hizmetlerden biri de Suriyeliler nakit yardımında bulunmasıdır. Ülkede bulunan Suriyeli çocukların eğitime erişiminin önündeki en büyük engellerden birinin ekonomik nedenler olduğu düşünüldüğünde, nakit yardımının Suriyeli çocukların eğitime erişim sayısını arttırdığı görülmektedir. Bu kapsamda mülteci çocuklar için Şartlı Eğitim Yardımı Programı (ŞEYP) uygulamaya konulmuştur. ŞEYP’in finansal kaynağını Avrupa Komisyonu İnsani Yardım ve Sivil Koruma Genel Müdürlüğü karşılamaktadır. Bu program Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Kızılayı ve UNICEF arasındaki protokole göre uygulanmaktadır. Bu programın amacı, 2003 yılından bu yana Türk çocuklar için uygulanan yardımın Suriyeli çocuklara da uygulanarak eğitime erişiminin artırılması ve

bu çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yardım etmektir. Bu kapsamda Türkiye genelinde 31 Mayıs 2017 itibari ile 33 bin kart aracılığıyla 56 bin çocuğa 3 milyon 800 bin Türk Lirası nakit transferi yapılmıştır (UNICEF,2017). Program hem devlet okullarındaki Suriyeli çocukları hem de GEM'lerde eğitim gören Suriyeli çocukları kapsamaktadır. Okulların açık olduğu dönem boyunca Anaokulu dahil 1-8. Sınıf arası kız öğrencilere 40 TL, erkek öğrencilere 35 TL, liseye devam eden kız öğrencilere 60 TL, erkeklere 50 TL ve Eylül,Ocak aylarında her çocuğa 100'er TL ödeme yapılmaktadır(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2017).

Devlet eliyle Suriyeli çocukların eğitimini arttırmaya yönelik yapılan bir diğer hizmet ise, İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile öğretmenler tarafından yapılan aile ziyaretleridir. Özellikler Geçici Eğitim Merkezlerindeki okullaşmayı arttırmak için Suriyeli öğretmenler tarafından ekipler kurularak aile ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu görüşmelerin Suriyeli çocukların eğitimini arttırdığı ortaya konmaktadır (Eğitim Bir Sen, 2017). Aile ziyaretlerinin yapılmasının ortaya koyduğu bazı sonuçlar şunlardır:

- Ailede okula gitmeyen çocuğun belirlenmesi
- Çocuğun geleceği için okulla gitmenin yararlarının anlatılması
- Çocuğun neden okula gitmediğinin tam olarak anlaşılması
- Suriyeli çocukların yaşadıkları yerlerin uygunluğunun anlaşılması.

2.13.5 Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Yapılan Hizmetler

STK'lar, Suriyeli çocukların eğitimi konusunda devletin vermiş olduğu hizmetlerin dışında hizmetler gerçekleştirmektedir. Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), ihtiyaç sahibi Suriyeli aileleri evlerinde ziyaret ederek hem ailelerin eksiklerini hem de okula gitmeyen çocukların tespitlerini yapan bir kuruluştur. SGDD Ege bölgesinde bir proje uygulamaktadır. Bu projede, takım lideri, Sosyal Çalışmacı ve destek personelinden oluşan bir ekip bulunmaktadır. Bu ekip Suriyeli aileleri düzenli olarak tarayarak, ailede okula gitmeyen çocukları tespit etmektedir. Ailede okula gitmeyen bir çocuk olduğunda İl Göç İdaresi ve velileriyle

birlikte okula kaydının yapılması sağlanmaktadır. Yine SGDD tarafından buna benzer bir uygulama Ankara'da hayata geçirilmiştir.

Suriyeli çocukların eğitimi için açılan STK'lar sadece çocukların eğitimleri ile ilgilenmelerinin zor olduğunu ortaya koymaktadırlar. STK'lar eğitim dışında sahada acil ihtiyaçların ağır basması nedeniyle barınma, sağlık, beslenme gibi konularla ilgilenmek zorunda kalmaktadır. Konya'da kurulan Elbir Derneği, SGDD gibi düzenli taramalar yapmasa da aynı yardımların sahada dağıtıldığı esnada okula gitmeyen çocuk tespit ettiklerinde, bu çocukların okula kazandırılması için harekete geçmektedir. Suriyeli çocukların eğitimi için kurulmuş olan Elbir Derneği, zamanla sahada eğitim dışında diğer yardımların yapılması ve tespitleri konusunda da rol almaya başlamıştır. Dernek her ne kadar Suriyeli çocukların eğitiminin önemini farkında olsa da , Suriyelilerden gelen yardım taleplerini geri çeviremedikleri için eğitim biraz daha geride kalmıştır. Buna karşın her fırsatta okula gitmeyen Suriyeli çocuğun eğitime kazandırılması için çabalamaktadır (Eğitim Bir Sen,2017).

Suriyeli çocukları eğitimleri konusunda daha aktif bir şekilde çalışan İnsani Yardım Vakfı(İHH) ve Bülbülzade Vakfı, Suriyeli çocukların eğitimlerine fiilen destek vermektedirler. İHH, Suriyeli sığınmacılarla ilgili diğer faaliyetlerinin yanı sıra sokaktaki Suriyeli çocukların okula kazandırılması için özel projeler uygulamaktadır. Ayrıca sadece Türklerin kurmuş olduğu vakıflar değil Suriyeliler tarafından kurulan STK'lar da çocukların eğitime kazandırılması konusunda destek vermektedirler. Anaokuldan yükseköğretime kadar her kademedeki Suriyelilerin eğitimine destek veren SAED Yardım Derneği 2014 yılında Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde kurulmuştur (Eğitim Bir Sen,2017).

2.13.6 Pictes Projesi

Suriyeli çocukların eğitiminin geçici politikalarla çözülmeyeceğinin anlaşılması üzerine önemli bir proje olan Suriye'li Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi (PİCTES) projesi 3 Ekim 2016 tarihinde hayata geçirilmiştir. Proje Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile MEB arasında imzalanmıştır. Projenin 2 yıllık uygulama süreci bulunmaktadır. Bu projenin finansal kaynağını Avrupa Birliği, 300 Milyon Avro harcayacağını taahhüt ederek

sağlamaktadır. Projenin en önemli amacı suriyeli çocukların okullaşma oranını arttırmak ve okullaşan çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunu desteklemektir. PİCTES projesi suriyeli sayısının yoğun olduğu 23 ilde dil eğitimi, öğretmen ve yardımcı hizmetler personelinin sağlanması, rehberlik ve izleme-değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Proje kapsamında Türkçe Öğreticileri ve Rehberlik Danışmanı istihdamı yapılmıştır. Proje kapsamında istihdam edilenlerin maaşı ise PİCTES bütçesinden karşılanmaktadır. Ayrıca proje kapsamında özellikle Türkçe öğretimi ile ilgili olarak yaz aylarında Suriyeli çocuklara telafi eğitimi verilmesinin sağlanması için çalıştay düzenlenmiş, yaz aylarında Türkçe öğretim faaliyetleri desteklenmiştir (Hayat Boyu Öğrenme, 2017).

2.13.7 Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi (Yöbis)

Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye’de bulunan ve bütün yabancı uyruklu öğrencilerin okula kayıt, başarı durumu, okula devam-devamsızlık gibi işlemleri elektronik ortamda takip edebilmek için YÖBİS uygulaması 2014 yılında hayata geçirmiştir. Türk öğrenciler için yıllardır kullanılan e-okul uygulamasına benzeyen YÖBİS, yalnızca Geçici Eğitim Merkezlerinde kullanılmaktadır. Bu sistem sayesinde suriyeli bir çocuğun eğitimi ile bilgiler kolayca elde edilebilmektedir. Bunun dışında çocukların okul nakil işlemleri ve okul sonrası işlemleri de YÖBİS üzerinden yapılmaktadır (Eğitim Bir Sen, 2017).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, mülteci öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve mültecilere yönelik tutumları, farklı değişkenler ışığında ortaya çıkarılması amaçlanmış olup tanımlayıcı kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, rastgele örnekleme modeli olarak seçilmiş ve 104 katılımcıya uygulanmıştır.

3.2 Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde görev yapan ve sınıflarında mülteci öğrenci bulunan ilkököl ve ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda 110 öğretmen

araştırmaya dahil edilmiş fakat formlar incelendikten sonra 104 öğretmenin formları değerlendirilmiştir.

3.3 Araştırmanın Hipotezleri

- 1- Mülteci öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin, yaşadığı sorunlar ile psikolojik sağlımlıkları arasında ilişki vardır.
- 2- Öğretmenlerin yaşadıkları şehire ,cinsiyetlerine, meslek kıdemlerine, yönetici öğretmen ilişkilerine göre mülteci öğrencilere yönelik tutumları arasında ilişki vardır.
- 3- Mülteci çocukların eğitiminde öğretmenler, özel bir eğitim almadıkları için mesleki alanlarda yetersiz kalmaktadırlar.
- 4- Mülteci öğrencilerin buldukları okulların, fiziki olarak yetersiz olmaları kalabalık sınıfların oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum eğitimin kalitesini etkilemektedir.

3.4 Araştırmanın Alt Problemleri

- 1- Öğretmenlerin mülteci öğrencilerle sorun yaşama düzeyleri nasıldır?
- 2- Öğretmenlerin mülteci öğrencilerin eğitimine ilişkin en çok karşılaştığı sorunlar nelerdir?
- 3- Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumları nasıldır? (MÖTÖ)
 - Mülteci öğrenci tutum ölçeği cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu ?
 - Mülteci öğrenci tutum ölçeği öğretmenlerin yaşlarına göre farklılık gösteriyor mu?
 - Mülteci öğrenci tutum ölçeği, öğretmenlerin mülteci öğrencilere ne kadardır eğitim verdiklerine göre farklılık gösteriyor mu?
 - Gaziantep’de yaşama sürelerine göre, Mülteci öğrenci tutum ölçeği farklılık gösteriyor mu?
 - Mülteci öğrenci tutum ölçeği, öğretmenlerin meslekte çalışma yıllarına göre farklılık gösteriyor mu?
 - Mülteci çocukların eğitimine ilişkin eğitim alan öğretmenlerin, mülteci öğrencilere tutumları farklılık gösteriyor mu?

4- Mülteci çocuklara eğitim veren öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri nasıldır? (Psikolojik Sağlamlık Ölçeği)

- Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılık gösteriyor mu?
- Gaziantep’de yaşama sürelerine göre, öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları değişiklik gösteriyor mu?
- Öğretmenlerin meslek yıllarına göre değişiklik gösteriyor mu ?
- Mülteci çocuklara yönelik aldıkları eğitime göre farklılık gösteriyor mu?
- Mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre farklılık gösteriyor mu?
- Okulun fiziki uygunluğuna göre psikolojik sağlamlık farklılık gösteriyor mu?

3.5 Veri Toplama Araçları

Araştırma için toplam 43 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Formun içerisinde Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır.

Bu araştırma için öncelikle katılımların özelliklerini ölçmek amacıyla 13 sorudan oluşan “kişisel bilgi formu” oluşturulmuştur.

Buna ek olarak Doç.Dr. Halil İbrahim Sağlam tarafından geliştirilen “Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek uyum, yeterlilik ve iletişim boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek 24 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin kullanılmasına ilişkin gerekli izin mail yoluyla alınmıştır.

Son olarak araştırmacı Tayfun Doğan tarafından geliştirilen ve uyarlanan “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 6 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin kullanılmasını ilişkin izinler mail yoluyla alınmıştır.

3.6 Verilerin Analizi

Bu araştırmanın analizinde Spss 22.0 programı kullanılmıştır. İlk olarak analize başlamadan önce araştırma verileri girilmiştir. Daha sonra araştırma verilerinde kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiş ve araştırmada kayıp veri bulunmamaktadır. Daha sonra verilenin uç değer kontrolleri yapılmış ve 104 veriden 2 tanesi analizden

çıkartılmıştır. Bunun dışında analiz öncesi verilerin normal dağılım gösterip göstermemeleri incelenmiştir. Buna göre araştırma verilerinin normal dağıldıkları görülmektedir.

Araştırma verilerinin analizi için betimsel analiz, karşılaştırmalı t-test analizi ve Oneway Anova analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) için , anlamlı farkların olup olmadığı incelenmiştir. Anlamlı farklılık gösteren verilerin hangisi olduğunu bulmak için Post Hoc testlerinden Scheffe, Bonferroni ve LSD testlerinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımları

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
Kadın	52	51,0	51,0	51,0
Erkek	50	49,0	49,0	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımları Tablo 1’de gösterilmektedir. Buna göre araştırma, 52 kadın 50 erkek olmak üzere toplam 102 kişiden oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle araştırmaya katılanların %51’i kadın %49’u erkek öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 2: Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş özellikleri

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
32 ve Altı	67	65,7	65,7	65,7
32 Üzeri	35	34,3	34,3	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş özellikleri Tablo 2’de gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %65,7’si 32 yaş ve altındaki yaş grubunu oluştururken, %34,3 ü 32 yaş üzeri grubu oluşturmaktadır. Katılımcı öğretmenler arasında en küçük yaş 23 iken en büyük yaş 54 olarak görülmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğretmenlerin gaziantep’de yaşama süreleri

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
1-10 Yıl	74	72,5	72,5	72,5
11-20 Yıl	12	11,8	11,8	84,3
21 ve Üzeri	16	15,7	15,7	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Gaziantep’te yaşama süreleri Tablo 3’de gösterilmektedir. Araştırma örnekleminin Gaziantep olması, mülteci çocuklara eğitim veren öğretmenlerin Gaziantep’te yaşama süreleri çocukların eğitimi konusunda önemli bir etkiye sahiptir. Buna göre katılımcıların %72,5’i, 1-10 yıldır Gaziantep’te yaşamaktadır. Bu sonuçlar öğretmenlerin, Gaziantep’in özelliklerine tam olarak hakim olmadıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki çalışma yılları

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
1-11 Yıl	78	76,5	76,5	76,5
12-22 Yıl	17	16,7	16,7	93,1
23-33 Yıl	7	6,9	6,9	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki çalışma yılları Tablo 4’de gösterilmektedir. Buna göre öğretmenlerin %76,5’i 1-11 yıldır öğretmenlik yaparken, %6,9’u 23-33 yıldır öğretmenlik yapmaktadır. Katılımcıların öğretmenlik mesleki çalışma yılı ortalaması ise 8 yıldır. Katılımcı öğretmenler arasındaki en az çalışma yılı 1 iken en çok çalışma yılı 33 yıldır.

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrenci eğitim süreleri

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
1-3 Yıl	70	68,6	68,6	68,6
3-6 Yıl	25	24,5	24,5	93,1
6-10 Yıl	7	6,9	6,9	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme süreleri Tablo 5’de gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların % 68.6’sı 1-3 yıldır mülteci öğrencilere eğitim verirken, %6,9’u 6-10 yıldır mülteci öğrencilere eğitim vermektedir. Bu durum katılımcı öğretmenlerin, mülteci öğrencilerin eğitimleri konusunda çok fazla tecrübe sahibi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrenci eğitim durumları

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
Hayır	24	23,5	23,5	23,5
Evet	78	76,5	76,5	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mülteci öğrenciler için özel bir eğitim alıp almadıkları Tablo 6’de gösterilmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin %76,5 özel bir eğitim aldıklarını ifade ederken, %23,5’i özel bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Diğer bir deyişle katılımcıların büyük çoğunluğu mülteci öğrencilerin eğitimi ile ilgili özel bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7: Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarında mülteci öğrenci bulunma memnuniyetleri

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
Memnun Değil	45	44,1	44,1	44,1
Ne memnun ne değil	29	28,4	28,4	72,5
Memnun	28	27,5	27,5	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Öğretmenlerin, sınıflarında mülteci öğrenci bulunma memnuniyetleri Tablo 7’de gösterilmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin %44,1’i sınıfında mülteci öğrenci bulunmasından memnun değil iken, %27,5’i sınıflarında mülteci öğrenci olmasından memnundur. Bunun dışında katılımcıların %28,4’ü bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8: Katılımcı öğretmenlerin görev yaptığı okulların fiziki uygunluk durumları

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
Uygun değil	43	42,2	42,2	42,2
Hem uygun hem değil	20	19,6	19,6	61,8
Uygun	39	38,2	38,2	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Katılımcı öğretmenlerin görev yaptığı okulların fiziki uygunluk durumları Tablo 8’de gösterilmektedir. Bu verilere göre katılımcı öğretmenlerin %42,2’si okullarının mülteci öğrencilerin eğitimi için fiziki olarak uygun olmadığını belirtirken, %38,2’si okullarının bu konuda fiziki olarak uygun olduğunu belirtmektedir.

Tablo 9: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrencilerle sorun yaşama düzeyleri

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
Sıklıkla	22	21,6	21,6	21,6
Ara Sıra	45	44,1	44,1	65,7
Nadiren	33	32,4	32,4	98,0
Hiç	2	2,0	2,0	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrencilerle sorun yaşama düzeyleri Tablo 9’da gösterilmektedir. Bu verilere göre katılımcıların %65,7’si , mülteci öğrencilerle ilgili sıklıkla veya ara sıra sorun yaşarken, %34,3’ü bu konuda nadiren veya hiç sorun yaşamadığını belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, mülteci öğrencilerin eğitimleri konusunda genel olarak sorun yaşadığı görülmektedir.

Tablo 10: Öğretmenlerin mülteciler konusunda yöneticilerinden aldıkları destek durumları

	Kişi		Geçerli	Kümülatif Yüzde
	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüzdeler	
Sıklıkla	29	28,4	28,4	28,4
Ara Sıra	42	41,2	41,2	69,6
Nadiren	27	26,5	26,5	96,1
Hiç	4	3,9	3,9	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Katılımcı öğretmenlerin mülteciler konusunda yöneticilerden aldıkları destek durumu Tablo 10’de gösterilmektedir. Bu verilere göre katılımcı öğretmenlerin %69,9’u genel olarak yöneticilerinin mülteciler konusunda destek verdiklerini belirtirken, %30,1’i mülteciler konusunda yeteri kadar destek alamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 11: Öğretmenlere göre mülteci öğrencilerin davranışlarının sınıf düzenine etkisi

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
Etki Etmiyor	21	20,6	20,6	20,6
Ne ediyor ne etmiyor	21	20,6	20,6	41,2
Etki Ediyor	60	58,8	58,8	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Katılımcı öğretmenlere göre mülteci öğrencilerin davranışlarının sınıf düzenine etki durumları Tablo 11’de gösterilmektedir. Öğretmenlerin %58,8’i olumsuz etki ettiklerini belirtmişlerdir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğuna göre, mülteci öğrencilerin davranışları sınıf düzenini ve diğer çocukları olumsuz olarak etkilemektedir.

Tablo 12: Öğretmenlerin, mülteci öğrencilerin türk eğitim sistemine göre eğitim alma düşünceleri

	Kişi Sayısı	Kişi Yüzdesi	Geçerli Yüzdeler	Kümülatif Yüzde
Yanlış Buluyor	67	65,7	65,7	65,7
Ne doğru ne yanlış	20	19,6	19,6	85,3
Doğru Buluyor	15	14,7	14,7	100,0
Toplam	102	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mültecilerin Türk Eğitim Sistemi içerisinde eğitim almasıyla ilgili düşünceleri Tablo 12’de gösterilmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin %65,7’si mültecilerin Türk Eğitim Sistemi içerisinde eğitim almalarını yanlış bulurken, %14,7’si doğru bulmaktadır. Başka bir ifade ile katılımcı öğretmenlerin

büyük çoğunluğu Türk Eğitim Sisteminin, mülteci öğrenciler için uygun olmadığını düşünmektedir.

Tablo 13: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci öğrencilerle ilgili en çok yaşadığı sorunlar

		%
Dil Sorunu	Hayır	(3,9)
	Evet	(96,1)
Okula Devam Sorunu	Hayır	(35,3)
	Evet	(64,7)
Uyum Sorunu	Hayır	(16,7)
	Evet	(83,3)
Sınıf İçi Davranış Sorunu	Hayır	(26,5)
	Evet	(73,5)
Ekonomik Yoksulluk Sorunu	Hayır	(48,0)
	Evet	(52,0)
Eğitim Araç Gereçleri Sorunu	Hayır	(67,6)
	Evet	(32,4)
Aile Okul İşbirliği Sorunu	Hayır	(35,3)
	Evet	(64,7)
Milli Eğitim – Okul İşbirliği Sorunu	Hayır	(84,3)
	Evet	(15,7)

Mülteci öğrencilerin eğitimine ilişkin öğretmenlerin en çok yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri Tablo 13’de gösterilmektedir. Bu verilere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin, mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok yaşadığı sorunların dil sorunu(%96,1), uyum sorunu(%83,3) ve sınıf içi davranış sorunu(%73,5) olduğu görülmektedir. Buna karşılık öğretmenler en az yaşanan sorun olarak milli eğitim – okul işbirliği sorunu(%84,3) ve eğitim araç gereçleri sorunu(%32) olduğunu düşünmektedir.

Tablo 14: Mötö ve kpsö ölçeği puan dağılımları?

	Kişi	Minimum	Maximum	Ortalama
MÖTÖ PUAN	104	35,00	89,00	62,6827
KPSÖ PUAN	104	12,00	26,00	17,9038
Toplam	104			

MÖTÖ ve KPSÖ ölçeği analizinin puan dağılımları Tablo 14’de gösterilmektedir. MÖTÖ için maksimum alınabilecek puan 96’dır. Buna göre MÖTÖ ölçeğinde öğretmenlerin aldığı en düşük puanın 35, en çok puanın ise 89 olduğu görülmektedir. Ortalama puan ise 62,6827 olarak görülmektedir. Puanın artması mülteci öğrencilere yönelik tutumun olumlu olduğu anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle araştırmaya katılan öğretmenlerin MÖTÖ’den aldıkları ortalama puana bakıldığında, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının genel olarak iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

KPSÖ ölçeğinde ise maksimum alınacak puan 30’dur. Buna göre öğretmenlerin aldığı en düşük puan 12 olarak görülürken, en yüksek puanın 26 olduğu görülmektedir. KPSÖ ölçeğindeki ortalama puan ise 17,9038’dir. Bu ölçek için alınan puanın artması öğretmenlerin psikolojik sağlımlıklarının iyi yönde olduğu anlamına gelmektedir.

Tablo 15: Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mötö ve kpsö puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
MÖTÖ	Kadın	52	64,1346	10,76492	1,125	100	,655
	Erkek	50	61,7400	10,73010			
KPSÖ	Kadın	52	17,9615	1,78184	,481	100	,923
	Erkek	50	17,8000	1,60357			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ puanlarının cinsiyete göre herhangi bir farklılık gösterip göstermediği t-test analizi ile Tablo 15’de gösterilmektedir. Buna göre MÖTÖ için, kadın öğretmenlerin ortalama puanı($\bar{x}=64,1346$) ile erkek öğretmenlerin ortalama puanı($\bar{x}=61,7400$) arasında fark bulunmamaktadır. Bu nedenle MÖTÖ puanları, cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

KPSÖ puanlarına bakıldığında kadın öğretmenlerin puanı($\bar{x}=17,9615$) ile erkek öğretmenlerin ortalama puanı($\bar{x}=17,8000$) arasında fark bulunmamaktadır. Bu nedenle KPSÖ puanları, cinsiyete göre farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 16: Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mötö ve kpsö puanlarının yaş özelliklerine göre karşılaştırılması

	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
MÖTÖ	32 ve Altı	67	63,6418	11,51902	,883	100	,168
	32 Üzeri	35	61,6571	9,15534			
KPSÖ	32 ve Altı	67	17,9104	1,70322	,231	100	,740
	32 Üzeri	35	17,8286	1,68882			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, MÖTÖ ve KPSÖ puanlarının yaş özelliklerine göre herhangi bir farklılık gösterip göstermediği t-test analizi ile Tablo 16'da gösterilmektedir. Bu analiz için toplam katılımcıların yaş ortalamaları 32 olduğundan, 32 yaş altı ve 32 yaş üzeri olmak üzere iki katagoride değerlendirme yapılmıştır. Buna göre MÖTÖ için, kadın öğretmenlerin ortalama puanı ($\bar{x}=63,6418$) ile erkek öğretmenlerin ortalama puanı ($\bar{x}=61,6571$) arasında fark bulunmamaktadır. Bu verilere göre MÖTÖ, yaş durumuna göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

KPSÖ puanlarına bakıldığında, kadın öğretmenlerin puanı ($\bar{x}=17,9104$) ile erkek öğretmenlerin puanı ($\bar{x}=17,8286$) arasında fark bulunmamaktadır. Bu nedenle de KPSÖ, öğretmenlerin yaş durumlarına göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 17: Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mötö ve kpsö puanlarının, öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre karşılaştırılması

		Kareler		Kareler		F	p
		Toplamı	sd	Ortalaması			
MÖTÖ	Gruplar Arası	691,326	2	345,663	3,109	,049	
	Gruplar İçi	11006,517	99	111,177			
	Toplam	11697,843	101				
KPSÖ	Gruplar Arası	,245	2	,123	,042	,959	
	Gruplar İçi	288,343	99	2,913			
	Toplam	288,588	101				

Araştırmaya katılan öğretmenlerin MÖTÖ ve KPSÖ puanlarının, öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği Oneway Anova analizi ile Tablo 17'de gösterilmektedir. Bu analiz için öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme süreleri 1-3 yıl, 3-6 yıl ve 6-10 yıl olacak şekilde üç

katagoriye ayrılmıştır. Buna göre MÖTÖ puanları için, öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($F_{(3,109)} = p < .05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arası olduğunu bulmak için Post Hoc testlerinden Scheffe ve Bonferroni analizine başvurulmuştur. Fakat; bu testlerden çıkan sonuca göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Genel analizde bulunan anlamlı farklılık şanstın kaynaklanmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

KPSÖ için yapılan analiz sonucuna göre KPSÖ, öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(,042)} = p > .05$].

Tablo 18: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mötö ve kpsö puanlarının, mülteci öğrencilere yönelik eğitim alma durumlarına göre karşılaştırılması

	Eğitim Alma	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
MÖTÖ	Hayır	24	57,7917	8,74757	-2,779	100	,037
	Evet	78	64,5513	10,87072			
KPSÖ	Hayır	24	17,5000	1,28537	-1,271	100	,064
	Evet	78	18,0000	1,78740			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin MÖTÖ ve KPSÖ puanlarının, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik eğitim alıp almamalarına göre karşılaştırılması t-test analizi ile Tablo 18'de gösterilmektedir. Yukarıdaki verilere göre MÖTÖ için, mülteci öğrencilere yönelik eğitim alanların ortalama puanı ($\bar{x}=64,5513$) ile eğitim almayanların ortalama puanı ($\bar{x}=57,7917$) arasında fark bulunmaktadır. Buna göre mülteci öğrencilere yönelik eğitim alma durumları MÖTÖ için anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$). Başka bir ifadeyle mülteci öğrencilere yönelik eğitim alan öğretmenlerin, mülteci öğrencilere olan tutumları daha güçlüdür şeklinde yorumlanabilir.

KPSÖ puanlarına bakıldığında, eğitim alan öğretmenlerin ortalama puanı ($\bar{x}=18,0000$) ile eğitim almayan öğretmenlerin ortalama puanı ($\bar{x}=17,5000$) arasında fark bulunmamaktadır. Buradan hareketle öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik eğitim alıp almadıkları KPSÖ için herhangi bir anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$).

Tablo 19: Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı okulların fiziki uygunluğuna göre môtô ve kpsö puanlarının karşılaştırılması

		Kareler		Kareler		
		Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
MÖTÖ	Gruplar Arası	1545,540	2	772,770	7,536	,001
	Gruplar İçi	10152,303	99	102,549		
	Toplam	11697,843	101			
KPSÖ	Gruplar Arası	5,740	2	2,870	1,005	,370
	Gruplar İçi	282,848	99	2,857		
	Toplam	288,588	101			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı okulların, fiziki uygunluğuna göre MÖTÖ ve KPSÖ puanlarının karşılaştırılması Oneway Anova testi ile Tablo 19’da gösterilmektedir. Bu analiz için kesinlikle hayır ve hayır diyenler fiziki olarak uygun değil, kararsızım diyenler hem uygun hem değil, evet ve kesinlikle evet diyenler ise fiziki olarak uygun şeklinde 3 katagoriye ayrılmıştır. Bu verilere göre MÖTÖ puanları, öğretmenlerin görev yaptığı okulların fiziki uygunluğuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(7,536)} = p < .05$]. Anlamlı farklılığın hangileri arasında olduğunu analiz etmek için Post Hoc testlerinden Scheffe ve Bonferroni analizine başvurulmuştur. Buna göre öğretmenlerin görev yaptığı okulların, fiziki olarak uygun olması durumu lehine MÖTÖ puanlarının arttığı görülmektedir.

KPSÖ için yapılan analiz sonucuna göre KPSÖ, öğretmenlerin mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(1,005)} = p > .05$].

5. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular tartışılmakta ve daha önce yapılan çalışma bulgularının karşılaştırılması yapılmaktadır. Mülteci öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin algıları eğitim kalitesi açısından son derece önemlidir. Fakat göç sonrası özellikle Suriye'den gelen büyük göç hareketi eğitimde çıkmazlara yol açmıştır. Hala mülteci çocukların eğitim haklarına tam olarak sahip olduğu söylenemez. Mülteci çocukların eğitimlerine ilişkin öğretmenlerin yaşadığı sorunlar incelendiğinde dil sorunu ve sınıf içerisindeki uyum sorunu ön plana çıkmaktadır. Daha önce Uzun ve Bütün (2016) tarafından buna benzer bir çalışmada da öğretmenlerin yaşadığı sorunların başında dil sorunu gelmektedir. Bu bulgu daha önce yapılan çalışmalar gibi aynı sonuca ulaşmaktadır. Bir başka deyişle literatür ile anlamlı şekilde uyumludur. Buna karşılık araştırma verileri incelendiğinde Milli Eğitim ile Okul arasında iyi bir ilişki olduğu söylenebilir.

Mülteci öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin yeterlilik durumlarına etki eden önemli unsurlardan bir tanesi de öğretmenlerin mülteci öğrenciler ile kaç yıldır çalıştıklarıdır. Bu çalışmada katılımcı öğretmenlerin %68,6'sı mülteci öğrencilere 1-3 yıl arasında eğitim verdiklerini belirtmişlerdir. Diğer bir ifadeyle bu durum öğretmenlerin, mültecilere yönelik eğitim tecrübelerinin az olduğunu ve yeterlilik durumlarına etki edeceği şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda öğretmenlerin %44,1'i sınıflarında mülteci öğrenci bulunmasından memnun olmadığını belirtmişlerdir. Mülteci öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mültecilere yönelik tutumları, onlara yaklaşımlarında ve eğitimin kalitesinde önemlidir. Araştırma verileri ışığında katılımcı öğretmenlerin mültecilere yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, tutumlarının iyi olduğunu işaret etmektedir. Fakat Nar(2008) tarafından yapılan çalışmada yoğun göç bölgelerinde yaşanan olumsuz durumlardan dolayı öğretmenlerin motivasyonlarının düştüğü bulgusu yer almaktadır. Buna karşılık öğretmenlerin motivasyonlarının düşmesi, mültecilerin yoğun olduğu yerlerde farklılık gösterebilir şeklinde yorumlanabilir.

Mülteci öğrencilerin eğitimi için öğretmenlerin harcadığı çaba ve destek, tek başına yeterli olmamaktadır. Özellikle mültecilerin yoğun olduğu ve eğitim dışında yaşanan olumsuzluklar öğretmenleri yetersiz kılabilir. Bu durumda Milli Eğitim başta

olmak üzere okul yöneticilerinin verdiği destek önemlidir. Çalışma verilerine bakıldığında katılımcıların %69,9'u okul yöneticilerinin kendilerine verdiği desteği olumlu bulmaktadır. Buna karşılık Polat ve Rengi(2014) tarafından yapılan bir araştırmada, farklı kültürlerden gelen mültecilerin eğitiminde öğretmenlerin çoğu zaman yetersiz kaldığı, mülteci öğrenciler ile iletişimlerinde yetersizlikler ve sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Daha önce yapılan literatür ile karşılaştırıldığında, bu verinin uyumlu olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik herhangi bir eğitim alıp almadığına bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin %76,5'i, mülteci öğrencilerin eğitimleri konusunda eğitim aldıklarını ifade etmektedirler. Er ve Bayındır (2015) 'ın çalışmalarına bakıldığında ise durum tamamen farklılık göstermektedir. Er ve Bayındır(2015)'ın araştırmasında, öğretmenler mülteci öğrencilerin eğitimleri için yeterli düzeyde eğitim almadıklarını ve bu yüzden de sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir başka araştırmada, mülteci çocukların eğitimi için öğretmenlerin mesleki yeterlilik düzeylerinin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Farklı kültürlerden gelen mültecilerin eğitimlerini Türk öğrenciler ile birlikte alması sorunu hem sınıf düzenine hem de diğer çocukların eğitimlerini olumsuz etkilemektedir. Çalışma sonunda katılımcı öğretmenlerin %65,7'si mülteci çocukların Türk Eğitim Sistemi içersinde eğitim almalarının yanlış olduğunu belirtirken, %58,8'i mülteci çocukların sınıf düzenini ve diğer çocukları olumsuz olarak etkilediğini düşünmektedir. Bu durum hem Türk öğrencileri hem de onların velileri tarafından istenilmeyen bir durum olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmada Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği(MÖTÖ), cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sağlam (2017) tarafından yapılan araştırmada ise MÖTÖ'nin erkek öğretmenlere göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin, mülteci öğrencilere eğitim verme sürelerine göre MÖTÖ anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu durum mültecilere yönelik tecrübeleri çok olan öğretmenlerin, mülteci öğrencilere olan tutumlarının daha iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir. Araştırma verileri mülteci öğrencilerin eğitimleri için herhangi bir eğitimle desteklenen öğretmenlerin, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının daha güçlü olduğunu göstermektedir. Eğitim kalitesinin artmasında öğretmenlerin tutumlarının

önemli olduğu varsayıldığında, öğretmenlerin destek amaçlı eğitim almaları gerektiği söylenebilir.

Mültecilerin yoğun olarak yer aldığı yerlerde, onlara eğitim haklarının tanınması açısından okulların fiziki yeterlilikleri önemlidir. Okulların fiziki durumlarının iyi olması hem eğitimin kalitesini artırır hem de daha fazla mülteciyi eğitime kavuşturma imkanı sağlar. Araştırma verilerine göre MÖTÖ için okulların fiziki uygunluk durumları farklılık göstermektedir. Bir başka ifadeyle fiziki olarak uygun ortamın sağlandığı okullarda öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumları daha kuvvetlidir. Pınarcık ve Bahtiyar(2016) tarafından yapılan çalışmada, merkez okullarda görev yapan öğretmenlerin köy okullarında görev yapan öğretmenlere karşı mülteci öğrencilere olan tutumlarının daha iyi olduğu belirtilmiştir.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği(KPSÖ), katılımcı öğretmenlerin genel olarak psikolojik sağlamlıklarının iyi olduğunu göstermektedir. Verilere göre KPSÖ cinsiyete ve yaşa göre farklılık göstermemektedir. Literatür incelendiğinde Kastamonu Tümlü ve Receptođlu (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarında yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Çalışma, 51 yaş ve üzeri personellerin psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek çıktığını söylemektedir. Aynı çalışmada evli olanların bekarlara ve kadınların erkeklere göre psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek çıktığı söylenmektedir.

6.SONUÇ ve ÖNERİLER

Mülteci öğrencilerin eğitimine ilişkin öğretmen algılarını inceleyen bu çalışma, halen devam etmekte olan mülteci öğrencilerin eğitime kavuşturulması ve eğitimin kalitesi sorununu gözler önüne sermektedir. Çalışmanın örnekleme çerçevesinde bu sorunların incelenebilmesi için toplam 13 soruluk anket formu, 24 soruluk Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği ve 6 sorudan oluşan Kısa Psikolojik Sağlık ölçeği, sınıfında mülteci öğrenci bulunan öğretmenler tarafından doldurulmuş ve yapılan analiz sonucunda Gaziantep'deki öğretmenlerin algılarının ne durumda olduğu ortaya çıkartılmıştır.

Sonuç olarak verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, öğretmenlerin mülteci öğrenciler konusunda en çok yaşadığı sorunun, dil sorunu ve uyum sorunu olduğunu göstermektedir.

Sınıf düzeninde ve diğer çocuklara olan olumsuz etkisi nedeniyle öğretmenler, sınıflarında mülteci öğrenci bulunmasından memnun olmadığını ve mülteci öğrencilerin Türk Eğitim Sistemi içerisinde eğitim almalarının yanlış olduğunu belirtmişlerdir. Bunun dışında katılımcı öğretmenlerin büyük bölümü görev yaptığı okulun fiziki olarak uygun olmadığını belirtmiştir. Fiziki uygunluk ile öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Tutumları arasındaki anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer ifadeyle öğretmenlerin görev yaptığı okulların fiziki uygunlukları iyileştirildiğinde, öğretmenlerin mülteci öğrencilere olan tutumları kuvvetlenecektir.

Mülteci öğrencilerin eğitimi için görevlendirilen öğretmenlerin büyük kısmı 1-3 yıldır mülteci öğrencilere eğitim verdiklerini belirtmişlerdir. Buradan hareketle, mülteci öğrencilerin eğitimde görev yapan öğretmenlerin daha tecrübeli olması eğitim kalitesini arttıracak gibi mültecilere yönelik tutumlarında daha iyi durumda olacaktır.

Öğretmenler kendilerini yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Bu yetersizliğin en az seviyeye inmesi için öğretmenlerin özel eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Çalışma verileri de göstermektedir ki mülteciler konusunda özel eğitim alan öğretmenler ile özel eğitim almayan öğretmenlerin mülteci tutumları farklılık göstermektedir.

Araştırma verilerine göre katılımcı öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin çok iyi düzeyde olmadığı görülmektedir. Fakat; öğretmenlerin psikolojik sağlıkları ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu, görev yaptığı okulun fiziki uygunluğu, yöneticilerden gördüğü destek ile arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır.

Sonuç olarak; Türkiye’de her geçen gün artan mülteci sayısı ile okul çağındaki mülteci çocukların eğitimleri yaşanabilir bir gelecek için büyük önem arz etmektedir. Bu konuya ilişkin öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- 1- Öncelikle mülteci öğrencilerin dil sorunu çözülmeyen karma eğitim sistemi içerisinde değerlendirilmemesi gerekmektedir.
- 2- Mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde kalabalık sınıfların oluşmaması için okul dağılımlarının dengeli şekilde yapılması gerekmektedir.
- 3- Ekonomik yoksulluk çeken mülteci çocukların eğitim araç gereçleri desteklenmelidir.
- 4- Mültecilerin bulunduğu okullara daha tecrübeli öğretmenler görevlendirilerek, rahat eğitimlerin sunulması gerekmektedir.
- 5- Öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının artırılması yönelik mültecilere yönelik özel eğitimler verilmelidir.
- 6- Okul yöneticilerinin öğretmenlere olan destekleri artırılmalı ve öğretmenlerin yetersiz kaldığı durumlarda Milli Eğitim ile Okul arasında sorunlar çözüme kavuşturulmalıdır.

7.KAYNAKLAR

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2017). “<http://www.aile.gov.tr/haberler/sartli-egitim-yardimi-programi-kapsaminda-31-mayis-itibariyla-56-bin-332-multeci-cocuga-33-bin-kart-uzerinden-3-milyon-800-bin-lira-nakdi-yardim-ulasitirdik>” Erişim Tarihi : 26.03.2018

AFAD, (2018). “Barınma Merkezlerinde Son Durum Raporları”, <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> Erişim Tarihi : 10.04.2018

AKPINAR, T. (2017). “ Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar”, Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 3(3), 16-29.

BÜLBÜL, S. ve KÖSE, A. (2010). Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 75-94.

BOZKURT, V.(2017). Değişen Dünyada Sosyoloji. 13.Baskı, Ekin Yayınları, s.127, İstanbul.

ÇILGIN, A. S. (2004). “Genç Cumhuriyetin Ütopyası: Gürbüz Türk Çocuğu” , Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(6), 97-119

DENİZ, T. (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, Tsa dergisi, 2018, S:1, 175-204.

DİNÇER, (2012). “Oyunun Kuralı Değişmeli”, Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi, 5(4), 468-483.

ERDOĞAN, M. (2014). “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması”, 2015, Ankara, Hugo Yayınları, Hacettepe Üniversitesi.

ERBAY, E. (2011). “Türkiye’de Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma ve İzlemeye Yönelik Uygulamaların Eleştirel Analizi ve Bir Model Önerisi”, 2012, 23(2):47-74.

EMİN, M. (2016). “ Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi”, Turkuvaz Matbaacılık Yayınları, Sayı:153, 7-23

ERDOĞAN, M. ÜNVER, C. (2015). “Türk İş Dünyasının Türkiye’deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri”, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu.

ERDEM, C. (2017), “ Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözüme Dair Önerileri”, Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), s26-42.

ER, R. (2015). “İlkokula Giden Mülteci Çocuklara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Yaklaşımları”. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, C.1 s. 175-185

GİGM. (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), (2014). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. http://www.goc.gov.tr/files/files/YUKK_TU%CC%88RKC%CC%A7E_BASKI.pdf Erişim Tarihi: 13.01.2018

GIDDENS, A.(2000) Sosyoloji. Çev. Özel, H. Güzel, H. Ankara Ayraç Yayınevi. S.427, Ankara.

GİGM. (2018). “Geçici Koruma”. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim Tarihi: 13.01.2018

Geçici Koruma Yönetmeliği, (2014). <http://www.goc.gov.tr/files/files/20141022-15-1.pdf> Erişim Tarihi : 20.02.2018

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, (2017). <http://pictes.meb.gov.tr/www/projemiz/icerik/36> Erişim Tarihi: 25.03.2018

HARUNOĞULLARI, M. (2016). “Suriyeli Sığınmacı Çocuk İşçiler ve Sorunları: Kilis Örneği”, Göç Dergisi, 3(1), 29-63.

https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02173555_Revised_Antalya_Suriyeli_Yocuklara_yYnelik_okul_iYi_iletiYim_2.pdf Erişim Tarihi : 24.03.2018

HUMAN RIGHTS WATCH, 2015, “Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımında Hiçbir Şey Göremiyorum”, Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek: Türkiye, ss. 16-35.

İMAMOĞLU, H. (2017). “ Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017 7(2), 529-546.

MEB, (2017). <http://pictes.meb.gov.tr/www/projemiz/icerik/36> Erişim Tarihi: 25.03.2018

NAR, B. (2008). “Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri: Dilovası örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZSERVET, Y. (2016). “ Çocuklar ve Göç”, Göç Dergisi, 3(1), 1-4.

ÖZTAN, G. (2011). Türkiye’de Çocukluğun Politik İnşası, (2.Baskı), İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ÖZKAN, Z.(2015). Ayrılamazsınız-Ailede Huzurlu Yaşam Önerileri, Hayat Yayınları, s.21, İstanbul.

ÖZKARSLI, F. (2014). “Suriye’den Türkiye’ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı”, Birey ve Toplum Dergisi, 2015, 5(9), 175-191

PAKSOY, S. KARADENİZ, M.(2016). “ Kiliste Çalışan Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Araştırma ”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(58):785-798.

POLAT, S. ve RENGİ, Ö. (2014). “Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları”, 6(3), 135-156.

PINARCIK, Ö. ve BAHTİYAR, M. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(2), ss. 73-86.

ŞENTÖREGİL, M. (2017). “Suriyeli Çocuk Sığınmacıların Türk Yazılı Basınında Temsili”, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017. 5-9.

SALİM, M. (2011). “Geçmişten günümüze Türkiye’de çocuk koruma politikaları ve sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

SANDAL, E. HANÇERKIRAN, M. TIRAŞ, M. (2016). “Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımalar”,2016, 15(2):461-483.

STAINBURN, S. (2002). Interview: When children flee conflicts, they need food, shelter – and school, says the International Rescue Committee’s Wendy Smith, Education Week Teacher, 14(2), 10-11.

SAGLAM, H. İ. ve İLKSEN KANBUR, N. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.7(2), 310-323.

TAŞTAN, C. ÇELİK, Z. (2017). Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Türk Dil Kurumu. (2016). Türk Dil Kurumu Sözlüğü, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56716e8a191219.92550216 Erişim tarihi: 13.01.2018

TOPÇUOĞLU, R. (2012). “Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması”, <https://docplayer.biz.tr/266861-Turkiye-de-gocmen-cocuklarin-profil-sosyal-politika-ve-sosyal-hizmet-onerileri-hizli-degerlendirme-arastirmasi.html>, Erişim Tarihi: 17.01.2018

TÜMLÜ, G. RECEPOĞLU, E. (2013). “Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki”. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 3(3), 205-213

UNHCR, (2015). <http://www.unhcr.org/tr/> Erişim Tarihi: 27.03.2018

UNICEF, (2015). Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar.
http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Kasim%202015.pdf Erişim tarihi: 15.01.2018

UZUN, A.(2015). “Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Ankara Bürosu Dergisi, S:1, 107-120

UNHCR, (2017). “Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler Sıkça Sorulan Sorular”
[http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/faq_for_syrians_\(turkish\)_02032017.pdf](http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/faq_for_syrians_(turkish)_02032017.pdf), Erişim: 16.01.2018.

UZUN, M. BÜTÜN, E.(2016), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştığı Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri”, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, c.1, s.1, ss.72-83.

8. EKLER

Ek 1: Tez Etik Kurulu Onayı

www.uskudar.edu.tr

Altunizade Mahallesi Haluk Türksoy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/633

25/05/2018

Dr.Öğr.Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Servet BOZKURT)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/05/2018 tarihinde yapılan 06 No.lu toplantısında "Türkiye'deki Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları: Gaziantep Örneği" adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

Ek 2: Anket Formu

Değerli Öğretmenler;

Bu çalışma Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans tezi için hazırlanmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, sınıfında mülteci öğrenci bulunan öğretmenlerin düşüncelerini-algılarını ölçmeye çalışmaktır. Araştırmadaki bilgiler gizlilik esası içerisinde olacaktır. Sorulara samimi cevaplar vermeniz, bu konuda önemli saptamalar yapılmasına katkı sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Servet Bozkurt

Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet
Anabilim Dalı

İletişim : servet.bozkurt93@gmail.com

1- Cinsiyetiniz ?

Kadın Erkek

2- Yaşınız ?

.....

3- Kaç yıldır bu şehirde yaşıyorsunuz?

.....

4- Kaç Yıldır Öğretmenlik Yapıyorsunuz ?

.....

5- Kaç Yıldır Mülteci Öğrencilere Eğitim Veriyorsunuz?

1-3 yıl 3-6 yıl 6-10 yıl 10 ve Üzeri yıl

6- Mülteci Öğrencilere Yönelik Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?

Hayır Evet

7- Sınıfınızda Mülteci Öğrenci Olmasından Memnun Musunuz?

Kesinlikle Hayır Hayır Kararsızım Evet

Kesinlikle Evet

8- Görev yaptığımız okulun mülteci öğrenciler için fiziki olarak uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

Kesinlikle Hayır Hayır Kararsızım Evet

Kesinlikle Evet

9- Mülteci öğrencilerle sorun yaşama düzeyiniz nedir?

- Sıklıkla Ara Sıra Nadiren Hiç

10- Okul yöneticilerinin mültecilerle ilgili öğretmenlere yeterince destek olduğunu düşünüyor musunuz?

- Sıklıkla Ara Sıra Nadiren Hiç

11- Mülteci öğrencilerin davranışları, sınıf düzenini ve diğer çocukları olumsuz etkiliyor mu ?

- Kesinlikle Hayır Hayır Kararsızım Evet
 Kesinlikle Evet

12- Mülteci çocukların Türk Eğitim Sistemiyle eğitim almasını doğru buluyor musunuz?

- Kesinlikle Hayır Hayır Kararsızım Evet
 Kesinlikle Evet

13- Mülteci öğrencilerle ilgili en çok sıkıntı yaşadığınız sorunlar nelerdir? (Birden Fazla İşaretlenebilir)

- Dil Sorunu
 Okula Devam Sorunu
 Uyum Sorunu
 Sınıf içi Davranış Sorunları
 Ekonomik yoksulluk sorunları
 Eğitim araç gereçleri sorunu
 Aile okul işbirliği sorunu
 Milli Eğitim – Okul İşbirliği Sorunu

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Tamamen uygun
1.Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	1	2	3	4	5
2.Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
3.Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	1	2	3	4	5
4.Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.	1	2	3	4	5
5.Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	1	2	3	4	5
6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.	1	2	3	4	5

Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği

Boyutlar Maddeler	Aşağıda, mülteci öğrencilere yönelik tutumlarla ilgili görüşleriniz sorulmaktadır. Bu konudaki görüşünüzü, "Hiç katılmıyorum", "Biraz katılıyorum", "Çoğunlukla katılıyorum", "Tamamen katılıyorum" maddelerinden size en uygun olanını (X) işaretiyle işaretleyerek belirtiniz.				
	Hiç katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İletişim	1 Mülteci öğrencilere önyargısız yaklaşırım	()	()	()	()
	2 Uyumda güçlük yaşayan mülteci öğrencilere hoşgörülü davranırım	()	()	()	()
	3 Mülteci öğrencileri anlamaya çalışırım	()	()	()	()
	4 Mülteci öğrencilere yeteri kadar zaman ayırmaya çalışırım	()	()	()	()
	5 Mülteci öğrenciler için yapılan eğitim hizmetlerini desteklerim	()	()	()	()
	6 Mülteci öğrencilere diğer öğrencilere davrandığım gibi davranırım	()	()	()	()
	7 Mülteci öğrencilerin derslere motive olmaları için çaba gösteririm	()	()	()	()
	8 Öğrencilerimin mülteci öğrencilere olumlu davranmalarını sağlarım	()	()	()	()
	9 Mülteci öğrencilerin temel bakım becerilerini geliştirmelerini desteklerim	()	()	()	()
	10 Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte oyun oynarlar	()	()	()	()
	11 Mülteci öğrencilerin eğitimi konusunda kendimi geliştiririm	()	()	()	()
Uyum	12 Mülteci öğrencilere diğer öğrencilerin aileleri olumlu tutum sergiler	()	()	()	()
	13 Mülteci öğrencilerin temel ihtiyaçları karşılanır	()	()	()	()
	14 Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte olmaktan memnundur	()	()	()	()
	15 Mülteci öğrenciler düzenli olarak okula devam etmektedir	()	()	()	()
	16 Mülteci öğrencilere ayırdığım zaman yeterlidir	()	()	()	()
	17 Mülteci öğrenciler okula uyumludur	()	()	()	()
	18 Mülteci öğrenciler sınıfa uyumludur	()	()	()	()
	19 Öğrenciler, mülteci öğrencilere karşı olumlu davranış sergiler	()	()	()	()
20 Mülteci öğrencilere rehberlik yapmaya, yol göstermeye çalışırım	()	()	()	()	
Yeterlik	21 Mülteci öğrencilerin sınıfa uyum sağlamasını kolaylaştırırım	()	()	()	()
	22 Mülteci öğrencilerle iletişim kurmakta zorlanmam	()	()	()	()
	23 Mülteci öğrencilerin eğitiminde yeterli olduğumu düşünürüm	()	()	()	()
	24 Mülteci öğrencilerin dil farklılığı benim için sorun oluşturmaz	()	()	()	()

Ek 3: Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği İzni

SERVET BOZKURT <servet.bozkurt93@gmail.com>

25 Nis ☆

Alıcı: hsaglam ▾

Merhabalar. Ben Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisiyim.
Tez konum : Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları : Gaziantep Örneği.
Bu tezi hazırlarken size ait olan "Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği" kullanmak istiyorum. Bunun için sorun olmayacağına dair izninizi talep ediyorum. Şimdiden Teşekkür Ederim.

Halil İbrahim Sağlam <hsaglam@sakarya.edu.tr>

25 Nis ☆

Alıcı: bana ▾

Değerli Servet Bey,
Ölçeği kullanabileceğinizi belirtir çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Halil İbrahim SAĞLAM

Ek 4: Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği İzni

SERVET BOZKURT <servet.bozkurt93@gmail.com>

25 Nis ☆

Alıcı: tayfun ▾

Merhabalar. Ben Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisiyim.
Tez konum : Mülteci Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Öğretmen Algıları : Gaziantep Örneği.
Bu tezi hazırlarken size ait olan "Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" kullanmak istiyorum. Bunun için sorun olmayacağına dair izninizi talep ediyorum. Şimdiden Teşekkür Ederim.

Tayfun Doğan <tayfun@tayfundogan.net>

29 Nis ☆

Alıcı: bana ▾

Merhaba,

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğe kişisel web sitemden ulaşabilirsiniz.

Tayfun Doğan
www.tayfundogan.net

Ek 5: Özgeçmiş Formu

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Servet Bozkurt
Doğum Yeri ve Tarihi : Gaziantep 1993
Yabancı Dil : İngilizce (Başlangıç)
İletişim (Telefon/E-Posta) : 0541 373 7493
servet.bozkurt93@gmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Oğuzeli Çok Programlı Lisesi
Lisans : Üsküdar Üniversitesini Sağlık Bilimleri
Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü